

Rooseveltas apsiūokino

BERLIN. „Sviedinio žaidimas su religija“ vadina laikraštis „Deutsche Allgemeine Zeitung“ žinomą Roosevelto tvirtinimą, kad Sovietų Sąjungos konstitucija garantuoja religijos laisvę. Kas iš tikrųjų už šio dalyko slepiasi, kaip Berlyno laikraštis rašo. dabar išduoda laikraštis „New York Times“, pastebėdamas, jog sovietui „nepagavo sviedinio, kurį prezidentas jiems metė“. Laikraštis mano, kad Rooseveltas, suprantama, gerai žinojo, kaip Leninas ir Stalinas tvarkėsi su religija sovietinėje valstybėje. Tai tebuvo Roosevelto „puiki mintis“, taip sakant, per savo įgaliojimus Hopkinsą ir Harimaną mirkeltėti Kremliaus ministeriams ir paklausti: „Kaip čia pas jus su religija?“ Šis triukas, su šitokiu klausimu iš Stalino lūpų patirti, kad jis įsikrūoja į „laisvės frontą“ už demokratiją ir religiją visškai nepavyko dėl bolševikų nesipratimo. Nors namų reikalams jie yra pasišaukę senąjį patriotizmą ir nesipriešindami primė Londono maldas, laukdami jų subsidijos, bet paneigti konstitucijos pagrindinius principus jie nenorėjo ir negalėjo. Tuo būdu Rooseveltas pasiliko prie savo privertinio šuolio ir ponia Rooseveltienė vėl suprato, kaip „New York Daily Mirror“ praneša, kad religijų laisvė bolševikuose, kaip ir tam tikras skaičius kitų tariamų teisių, tėra teorija.

STOCKHOLMAS. „Baptist World Alliance“ pirmininkas J. H. Rushbrooke „Times“ persispausdintame laiške pasisako prieš Roosevelto tvirtinimą, kad Sovietų Sąjungoje yra visiškai religijos laisvė. Yra visiškai neteisinga, sakoma laiške, jog Sovietų Sąjungoje kada nors ar principiniai, ar praktiniai buvo pripažinta religijos laisvė. Kodėl laisvė ten tesinaudoja tik antireliginė propaganda? klausia Rushbrooke ir sako, kad religinės propagandos sovietuose nėra. Spausdinti religinio turinio knygos ar straipsniai yra draudžiama. Net biblija spausdinti jau daug metų Sovietų Sąjungoje nėra galimybės. Ten nėra jokio bažnytinio bendruomenės gyvenimo, jokių sekmadienio mokyklų ir jokių pamaldų vaikams. Nėra tikslo, rašo toliau autorius, šiuo reikalu daugiau ir kalbėti. Sovietų Sąjungos konstitucijoje nustatyta tariamoji religijos laisvė neturi nieko bendro su religijos laisve Vakarų valstybėse.

Anglai gerinasi Ibn Saudui

ADANA. Britų ambasada Kaire per vieną specialų įgaliojimą padarė karaliui Ibn Saudui pasiūlymą pakelti savo sūnų Feissalą į karalių Sujungtosios Sirijos, Transjordanijos ir Palestinos dalies, kurioje gyvena arabai.

BRATISLAVA. Kaip čia pranešama, Šveicarijos vyriausybė netrukus įsteigs Slovakijoje savo diplomatinę atstovybę.

Ką pasakoja bolševikų belaisviai apie padėtį Leningrade

HELSINKIS. Suomų fronte patekusių į nelaisvę bolševikų karių pasakojimai įdomiai atvaizduoja padėtį Leningrade. Pavyzdžiui, „Ilta Sanomat“ žiniomis, vienas bolševikų šoferis pranešė, kad darbininkų tarpe pasireiškia didelis noras perduoti miestą vokiečiams be tolesnio priešinių tosi. Nuo bombardavimo daugybė didžiausių fabričių jau esanti sugriauta. Neapmokytų kariuomenės dalinių tarpe ypač pasireiškia didelis noras bėgti iš kariuomenės. Dezertyravimą tesulaukanti tik labai griežta

Sumušta sovietų armija į šiaurę nuo Azovo jūros

Vokiečių ir sąjungininkų kariuomenė vejasi sumuštą priešą. Bolševikai traukiasi iš Doneco baseino

VYRIAUSIOJI FIURERIO BŪSTINĖ. X. 7. Vyriausioji kariuonių pajėgų vadovybė praneša: Vykstant naujlems veiksams, apie kuriuos pranešta, į šiaurę nuo Azovo jūros įvyko didelis mūšis. Petys į petį su sąjungininkų valstybių kariuomenėmis vokiečių kariuomenė persekioja sumuštą priešą. Motorizuotieji ir šarvuotieji junginiai giliai įsibrovė į besitraukiančią priešų kariuomenę. Buvo pahtas į nelaisvę devintosios sovietų armijos štabas. Vyriausias vadas prieš tai pabėgo lėktuvu. Taip pat ir kitose Rytų fronto dalyse puolamieji veiksmai vyksta, kaip buvo numatyta. Buvo atmuštas naujas mėginimas naktį įskelti sovietų jėgas pajūryje į vakarus nuo Leningrado. Daugumas transportų panaudotų laivų buvo nuskandinti. Išsikėlęs priešas buvo visiškai sunaikintas. Paskutinįją naktį oro pajėgos puolė vieną ginklavimo įmonę Rostove, taip pat Maskvos ir Leningrado karinius įrengimus.

Kovoje su Didžiąja Britanija

naktį į spalio 9 d. kovos lėktuvai bombardavo svarbius karinius įrengimus pietvakarių Anglijoje. Šiaurinėje Afrikoje taip pat vakar vokiečių kovos lėktuvai sėkmingai puolė Tobruko uosto įrengimus. Puolant iš oro Suez'o reidą naktį į spalio 6 d., bomboms pataikius, buvo sunaikinti du prekybiniai laivai, bendros 10.000 tonų talpos, kiti du laivai buvo sunkiai sužaloti.

Nei dieną, nei naktį priešas į Reicho teritoriją nebuvo įskridęs.

BERLIN. X. 7. DNB iš kariuonių sluoksnių gavo šį vyriausiosios kariuomenės vadovybės pranešimo aiškinimą: Šios dienos vyriausiosios kariuomenės pranešimas, sakąs, kad vokiečių kariuomenės daliniai kartu su savo sąjungininkais į šiaurę nuo Azovo jūros vejasi sumuštą priešą ir yra giliai įsmigę į besitraukiančias sovietų kariuomenės dalis, daugeliui civilinių strategų

yra staigmena. Viso pasaulio akys buvo nukreiptos į Charkovą, ir dar jos nepripirato prie to, kad modernus karas vyksta labai didelėje erdvėje. Charkovui strateginiai priklauso visa Doneco kasyklų sritis ir priešais šią kasyklų sritį Azovo jūros šiaurėje esanti erdvė. Jei dabar sovietai bėga iš šio krašto, tai jie įrodo, jog jie jau nepajėgia apginti šį svarbų Doneco kasyklų srities susisiekimą. Doneco kasyklų sritis savo gaminių išsiuntimui turėjo ne tik geležinį plius, kurie vedė į Maskvą, bet ir Azovo jūros krantus su juose esančiais dviem eksportiniais uostais Berdiansko (Osipenko) ir Mariupoliu, kuriais dabar sovietai nebegali naudotis. Ginklavimosi pramonė, įskaitant čia lėktuvų ir munocijos fabriksus, „Ordžonikidzės“ geležies rūdos įmones, Kulbyševo fabriksus gaminančius tankus, granatas ir sviedinių gilzes ir patrankų vamzdžius, yra labai pajėgios, tad šios srities netekę, sovietai nepaprastai jos pasigės.

Skandalingas anglų elgesys

Sužeisusių beaisvių pasikeitimą britai panaudojo biauariai kampanijai

BERLIN. Diplomatinio kelių vestos derybos dėl pasikeitimo sunkiai sužeistaisiais per karą tarp Anglijos ir Vokietijos jau priešo konkrečią formą, bet kai iš anglų pusės buvo padaryta per anksti pranešimų ir prasidėjo su jais susijusi spaudos kampanija, tas sukėlė sunkumų.

Faktiška padėtis yra tokia, kad apie pusę šimto sunkiai sužeistų vokiečių turėjo būti škeista į pusantro tūkstančio sužeistųjų anglų. Vokietija, pasiremdama 1940 metų susitarimu dėl pasikeitimo internautais civiliais - moterimis ir vaikais, pasiūlė suorganizuoti pasikeitimą, keičiant lygiomis iš abiejų pusių. Tuo būdu buvo tikimasi tą klausimą sureguliuoti aiškiau ir abipusiai patenkinančiu būdu. Kai kuriems techniniams klausimams sutarkyti buvo numatytas galimumas susisiekti per radiją. Tačiau anglai tą galimumą panaudojo viešam to reikalo iškilimui. Iš vokiečių pusės oficialiai paaiškino, kad tokie anglų skelbimai užbėga faktams už akių ir kad dėl pasikeitimo dar tebevedamos derybos diplomatinio keliu, anglų radijas sensacinu būdu paskelbė, kad tokiomis aplinkybėmis numatyti laivai — ilgoninės nelįplauks. Tuo pat metu anglų spauda mėgino primesti Vokietijai kaltę už minėtus pranešimus per radiją ir tvirtino, kad Vo-

kiečiai neleidusi įgyvendinti šio žmoniškumo akto.

Wilhelmstrassėje antradienį toks elgesys buvo apibūdinamas, kaip skandalingas, juo labiau, kad pasikeitimas sunkiai karo sužeistaisiais, kuris, kiek galima, turėjo įvykti be viešumos žinios, paverčiamas piktos kurstymo kampanijos objektu. Iš vokiečių pusės tariamasi turint teisę paklausti, kaip atrodo humaniškas elgesys su vokiečių moterimis ir vaikais Irane, arba, ar laikoma suderinta su tarptautine teise, kad vokiečiai Irane išduodami bolševikams ar išvežami į Indiją? Čia taip pat pabrėžiama, kad, panašiai, kaip per daug kitų humaniškių veiksmų, ir pasikeitimo klausimu Vokietija pasiėmė iniciatyvą. „Mes negalime

sutikti — pareiškama Wilhelmstrassėje — kad pasikeitimas sunkiai sužeistaisiais ir žmoniškas pasikeitimo internautomis moterimis ir vaikais akta būtų paverčiamas propagandos objektu. Derybos šiuo reikalu tebevyksta diplomatinio keliu“.

Per rugsėjo mėn. vokiečiai numušė 308 lėktuvus

BERLIN. Rugsėjo mėnesį vokiečių lėktuvai naikintuvai kartu su naktiniais lėktuvais naikintuvais, zenitinės patrankos ir karo laivyno artilerija numušė viso 308 britų lėktuvus. Vokiečių aviacija rugsėjo mėnesį vakarų erdvėje,

Halifaxas graudina amerikiečius

NEW YORKAS. Pirmadienį vakare pasakotoje kalboje britų ambasadorius Vašingtone lordas Halifaxas pareiškė, kad Sovietų Sąjungos karas yra, lygiai kaip mūsų Atlanto vandenynė, taip pat Anglijos ir Jungtinių Valstybių karas. Anglija turinti visais būdais stengtis, kad kaip galima greičiau ji galėtų pereiti nuo defenzivos į ofensyvą. Tai esą būtina, jei angalai nori laimėti karą. Tačiau jie, pasak Halifaxo, kovos negalėtų taip pravesti, kaip jie norėtų, jei jie negautų tam reikalui būtinų karo medžiagų. Todėl esą reikalinga, kad Jungtinės Valstybės pakeltų savo gamybą. Pasak Associated Press, britų ambasadorius pareiškė, kad Jungtinių Valstybių gyventojai turi atidėti į šalį savus reikalus ir visą savo energiją skirti karo medžiagų gamybai.

Užimti Maskvą nėra vokiečių tikslas

BERLIN. Vietiniuose kariniuose sluoksniuose, šiandien vakare atsakant į spaudos atstovų paklausimus buvo pareiškta, jog paskelbtame vokiečių Reicho spaudos šefo interviu apie Maskvą buvo išsitarita tik dėl to, kad kai kurių užsieniečių yra manoma, jos svarbiausias dabartinių veiksmų Rytuose smūgis esąs nukreiptas į Maskvą. Vokiečių karinės pajėgos tikslas, kaip čia pastebima, yra ne žygiuoti į Maskvą, kad josios Raudonoje aikštėje paraduoti po Hakenkreuzo ženklu. Veiksmy tikslas yra bolševikų karinę pajėgą suvaržyti, sučiupti ir sunaikinti. Ar tai įvyks į rytus nuo Maskvos, šiaurę, pietus ar vakarus nuo jos, tai visiškai tas pat.

Prancūzų kardinolas Baudrillartas kviečia į kovą prieš bolševizmą

BUENOS AIRESAS. „Kaip dvasininkas ir prancūzas šioje lemiančioje valandoje aš žūriu su pritarimu į pasaulinės istorinės reikšmės atsiskaitymo kovą tarp Europos kultūros ir komunizmo. Ta kova ir Prancūziją galutinai išlaisvins nuo šio pasaulinio priešio. Šį kardinolo Baudrillart pareiškimą cituoja didžiausio Pietų Amerikos katalikų laikraščio „El Pueblo“ Paryžiaus korespondentas. Korespondentas pažymi, kad kardinolo Baudrillart atsisaukimas į tikinčiuosius dalyvauti kryžiaus žygyje prieš bolševizmą, ra ne kas kita, kaip Popiežiaus žodžių atgarsiai. Korespondentas ryšium su tuo praneša apie 1934 metų audienciją pas Popiežių Pijų XI. Popiežius Pijus XI jį pasveikinęs jo spaudos kampanijoje prieš Maskvą ir kvietęs be palovos ir toliau kovoti prieš „baisią bolševikų doktriną“. Toliau korespondentas primena apie encikliką „Divini Redemptoris“, kurioje Popiežius Pijus XI nušvietė tą „velnišką vikrumą, kurioo Kremliu moka paslėpti atstumiantį savo metodu brutalumą“. Pasak laikraščio „El Pueblo“ korespondento, tatal yra įrodžiusi sovietų ambasada Paryžiuje, kurios viršutiniuose aukštuose vyko triukšmin-

gos iškilmės ir buvo sudaromos sutartys, o jos rūsiuose buvo atliekami nesuskaitomi nusikaltimai ir aukojamos žmonių gyvybės. Baigdamas, korespondentas praneša, kad vienas kunigas Vatikane jam pasakė: Roma negali užmiršti, kad bolševizmo jėgos, plėšimų ir veidmainybės mokslas yra pikčiausias krikščionybės priešas. Vatikanas

niekadods komunizmo nepripažins, o visados visomis jėgomis su juo kovos.

BERLYNAS. Vokiečių vyriausybė buvo priversta atimti teises Costaricos paskirtiems ir garbės konsulams Vokietijoje ir paprašė Costaricos vyriausybę pasirūpinti, kad konsulai iki 1941 m. spalio 15 d. būtų uždaryti.

Į Švediją tebebėga sovietų kariai

STOCKHOLMAS. Be praėjusį šeštadienį Švedijoje internautų bolševikų, TT žiniomis, naktį į sekmadienį švedų kariniai organai vėl paėmė savo apsaugon 15 asmenų, kurie dviem mažesniais laivais buvo atplaukę į Gotlando salą. Sekmadienį tie žmonės buvo nuvežti į Švediją. Iš viso šeštadienį ir naktį į sekmadienį buvo paimta apsaugon 80 bolševikų. Kaip jau anksčiau pranešta, į tą skaičių įeina ir bolševikų kariai ir civiliai. Po gedytojų apžiūrėjimo ir sanitarinės procedūros kariai buvo internuoti, o civilius paėmė savo apsaugon atitinkami švedų civilinės valdžios organai.

KABULAS. Teherane suimti trys Irano policijos karininkai ir

dideliama skaičiumi atimtos pareigos. Suėmimo reikalavę britai.

VISOMIS PRIEMONĖMS PADEDAMA KARELIJOS GYVENTOJAMS

HELSINKIS. Visomis priemonėmis stengiamasi padėti Karelijos gyventojams naujai įsikurti. Į Karelijos gyvenamąsias vietas siunčiamos pagalbos komandos. Mobilizuojamos darbo pajėgos. Derliui nuimti renkami žemės ūkio įrankiai. Į Kareliją siunčiami arkliai ir traktoriai. Kariuomenės valdžios organai perleido to krašto gyventojams kuro ir tepalinų aliejų. Palengvinti gyventojams apsirūpinti maistu žuvinimi buvo surinkta apie 700 bučių ir tinklų, kurie buvo jiems nusiųsti.

Suomijos atsakymo notos Anglijai ir emigracinei norvegų vyriausybei

HELSINKIS. X. 7. Šiandien oficialiai skelbiamas pasikeitimas notomis tarp anglų ir suomių vyriausybių ir tarp norvegų ir suomių vyriausybių. Memorandume, kurį rugsėjo 22 d. įteikė suomių užsienio reikalų ministerijoje pabėgusios norvegų vyriausybės atstovas, be kitko sakoma: „Turint galvoje nepaprastai draugiškus santykius, kurie visuomet buvo tarp Norvegijos ir Suomijos, jų vyriausybių ir tautų, norvegų vyriausybė nori nurodyti pavojų, kuris gresia tiek abiem šalims, tiek visai Šiaurės pavoju, kuris yra kilęs dėl vykstančių karo veiksmų, kuriuose Suomija yra susijungusi su viena valstybe, kuri su Norvegija ir norvegų tauta tebėra karo padėtyje. Mes žinome, kad tiek Suomija, tiek norvegų tautos turi viltį, kad ir po karo tarp mūsų šalių bus geri ir pilni pasitikėjimo santykiai“. Suomijos vyriausybės memorandume pabėgusiai norvegų vyriausybei be kitko sakoma: „Suomijoje į šiaurės tautų priklausymą viena kitai žiūrima, kaip į svarbų politinį uždavinį. Praktiškai šiaurės idėjos įgyvendinimo galimūmų paskutiniuosius metus dėl karinių ir svarbių politinių įvykių buvo padaryta įtakos, o ypač iš suomių pusės, turint galvoje, kad Suomija jau nuo 1939 m. visas savo jėgas turi įtempti apginti savo šalį nuo vienos šiaurės valstybės nepriklausančios šalies pagrobimo pastangų. Tačiau šie įvykiai jokiu būdu nepakeitė Suomijos laikyimosi šiaurės tautų kaimynų atžvilgiu. Ši laikyena ir toliau yra pagrįsta šilto draugiškumo jausmais, taip pat tvirto visų šiaurės tautų bendradarbiavimo pastangomis. Suomiams yra aišku, kad, kaip galima laukti iš ateičios Europos valstybių santykių, šiaurės tautos, kurių priklausymo viena kitai jausmas turi senus ir stiprius pagrindus, išlaikys savo paveldėtą tarpusavio draugiškumą. Suomijos vyriausybė tikisi, kad ir po karo ypač tarp Suomijos ir Norvegijos bus geri ir pilni pasitikėjimo santykiai. Tačiau kartu ji tikisi, kad norvegai supranta, jog Suomija yra priversta kovoti, kol tebėra jos ir visos šiaurės egzistencialiai gresiantis pavojus“.

Anglų memorandume, kuris suomių užsienio reikalų ministerijai buvo įteiktas rugsėjo 28 d. be kitko sakoma: „Jeigu suomių vyriausybė ir toliau veržiasi į grynai rusų teritoriją, sudarod padėtis, kad Didžioji Britanija yra priversta Suomiją laikyti atviru priešiu ir ne-

tiktai tol, kol truks karas, bet ir taiką sudarius. Didžiosios Britanijos vyriausybė šitokią išsivystymą giliai apgailestautų. Nors suomių vyriausybė išvarė iš Helsinkio anglų pasiuntinį, britų vyriausybė yra pasiruošusi šį nedraugiškumą užmiršti ir mielai norėtų, kad tarp abiejų šalių vėl grįžtų normalūs diplomatiniai santykiai. Tačiau suomių vyriausybė turi suprasti, kad pirmoji esminė sąlyga, kad tai galėtų įvykti, — Suomija turi karą su Rusija baigti ir savo kariuomenę iš visur, kur ji yra peržengusi 1939 m. sienas, atitraukti. Jeigu tai įvyktų, Didžiosios Britanijos vyriausybė yra pasiruošusi sudaryti visas sąlygas pagerinti Didžiosios Britanijos ir Suomijos santykiams“. Atsakymo notoje, kurią suomių vyriausybė vakar popiet, tarpininkaujant švedų pasiuntiniui, įteikė, tarp kitko sakoma: „Suomijos vyriausybė randa reikala nurodyti: į šiuos faktus: 1939 m. lapkričio 30 d. Sovietų Sąjunga pradėjo nepagrįstą ir neišprovokuotą Suomijos puolimą. Gruodžio 14 d. Tautų Sąjunga, pasiremdama Tautų Sąjungos statuto 13 str., pripažino Sovietų Sąjungą užpuoliku ir išmetė ją iš Tautų Sąjungos. Šitame nutarime dalyvavo Anglija. Suomija buvo palikta Karaliai viena, ir nebuvo keliamas klausimas, kaip užpuolikas turėtų atitaisyti savo užpuolimo padarinius. 1940 m. kovo 12 d. Suomija buvo priversta Maskvoje susitaikyti su Sovietų Sąjunga. Tuo Suomija negalėjo išvengti neužleisdama esminės savo teritorijos dalies priešui, o dar be to, ji turėjo pritari statybai užpuoliku reikalingo strateginio geležinkelio, gresiančio Suomijos ir visos Skandinavijos saugumui. Tuo sudarius taiką, iš Sovietų Sąjungos pusės prasidėjo prieš Suomiją beaodarinė represijų politika, o taip pat iš dalies kišimasis į Suomijos vidaus gyvenimą. Šia veikla Sovietų Sąjunga siekė to pat tikslo, kaip ir prieš kurį laiką įvykęs ginkluotasis užpuolimas, — sunaikinti Suomiją. 1941 m. birželio 22 d. Sovietų Sąjungos karinės pajėgos vėl parodė priešingumą Suomijai. Birželio 23 d. iš šio Sovietų Sąjungos priešingumo išsivystė sistemingas puolimas. Suomija, konstatavusi, kad vėl įvyksta ginkluotasis užpuolimas, liepos pradžioje ėmėsi aktyvių apsigynimo priemonių. Suomijos kova buvo ir yra apsigynimas. Svarbios sritys šioje pusėje 1939 m. sienos tebėra priešio rankose ir jos, o taip pat už minėtų sienų esančios sritys, iki kurių per-

kovas suomių kariuomenė buvo prasiveržusi, buvo panaudotos kaip išėitės taškas puolimui. Sovietų vyriausybė šias sritis, kaip geras bazes, paruošė į vakarus nukreiptam puolimui. Tai dabar galėjo būti konstatuota vietoje. Sovietų priemonės negindijamai slėpė Sovietų Sąjungos puolimo planus ir netvirtą strateginę padėtį, į kurią, pasiremiant šiais pasirusimais, buvo patekusi Suomija. Efektyvus apsigynimas, kuriam niekas Suomijai negalėtų neduoti teisės, šaliai tėra galimas savo gynybą pastūmėjus į šias sritis. Anoje pusėje senos rytinės sienos esančios sritys taip pat nėra „grynai rusiškos“, bet, visų pirma, jų gyventojai yra suomiškai. Suomija savo apsiginimą karą veda be politinių išpaireigoimų. Šalis yra dėkinga, kad šį kartą neturi kovoti viena. Suomija negali suprasti, kad Didžioji Britanija, norėdama išlaikyti draugiškus santykius, jaučiasi turinti teisę arba pareigą laikyti Suomiją atviru priešiu todėl, kad Suomija ne viena kovoja su Sovietų Sąjunga“.

Canterbury arkivyskupas teberagina padėti sovietams

STOCKHOLMAS. Canterbury arkivyskupas kreipėsi į diecezinę konferenciją, siekdamas ją padaryti palankia sovietams. „Mes, sako jis, turime gerą priežastį didžiūti savo naujaisiais sąjungininkais“. Toliau jis pabrėžia, kad nėra abejonių, jog ši sąjunga, prisiminus praeitį, atrodantį keis a. Anglų Raudonojo Kryžiaus karinė organizacija ir Švento Jono ordinas urėję uždavinį kiek galima skubiau patenkinti bolševikų armijos reikalavimus medicinišku medžiagu. Arkivyskupas prašo visus anglus padėti sovietams, šiems „narsiems d'vyriams“.

Anglų kareivių žiaurumai Islandijoje

OSLO. Žvejų laivų į Norvegijos krantą atplaukę keli Islandijos gyventojai papasakojo apie anglų kareivių Islandijoje padarytą žiaurumą. Norsk Telegramybra tuo reikalu praneša, kad dviejų iš tu islandiečių žmonos ir viena 15 metų amžiaus giminitė viename Islandijos ūkyje buvo anglų kareivių išniekintos. Ta 15 metų amžiaus mergina gynėsi medžiokliniu šautuvu ir viena užpuolimą anglų

Kaip Londonas ir Maskva meluoja

Reicho spaudos viršininko pareiškimas DNB korespondentui

BERLIN. Reicho spaudos viršininkas Dr. Dietrichas pasikalbėjime su vienu DNB specialiu korespondentu vyriausioje Fiurerio būstinėje pasisakė dėl informacijų politikos padėties, susidariusios Londono ir Maskvos pranešimuose apie būklę Rytuose. Nurodęs į Fiurerio spalio 3 d. kalboje padarytąjį pareiškimą, kad jau dvi paras Rytų fronte vyksta nauja didžiulio masto operacija, DNB atstovas pažymėjo, kad Londonas ir Maskva pastarosiomis dienomis, priešingai Fiurerio pareiškimams, atkakliai kalba apie „bolševikų ofenzyvines operacijas“.

Dr. Dietrichas pareiškė, kad faktas, jog Londono ir Maskvos „karinių ekspertų“ „drumstos žinių srovės“ paskutinėmis dienomis teka ypač plačiai, priklauso, tur būt, nuo to, kad Maskvos radijo paskelbtasis Anglijos informacijų ministerijos generalinio direktoriaus Monktono atsilankymas pas sovietų informacijų biuro vedėją Lovozovskį dėl abišalės propagandos koordinavimo, matyti, bus jau įvykęs. Vienas ir kitas, pareiškė Dr. Dietrichas, bus susitarę pagal šūkį: „Atskirai pranešinėti, išvien meluoti“.

Reicho spaudos viršininkas pataravo eilę „Exchange Telegraph“ rugsėjo 25 d. — 30 d. pranešimų, kuriuose tvirtinama, kad maršalas Timošenko pradėjęs sėkmingą ofenzyvą prieš vokiečius. „Tuo tarpu, — pareiškė toliau Dr. Dietrichas, — žinia apie mižiniškas vokiečių ofenzyvines operacijas, kurią paskelbė Fiureris, bus visiškai sugadinus melagiams jų melų biznį“.

Parodydamas, kaip dabar anglų ir sovietų „kariniai žinovai“ stengiasi išbristi iš bėdos, — Dr. Dietrichas konstatavo: Spalio 3 d. vakare, kai Fiurerio žodžiais vokiečių ofenzyva pilnu tempu vyko jau dvi paras, agentūra „Exchange Telegraph“

pranešė iš Maskvos: „Visi ženkla rodo, kad ruošama didelio masto, netrukus prasidėsiant, vokiečių ofenzyva prieš Maskvą. Tačiau maršalas Timošenko irgi turi iniciatyvą savo rankose“. Spalio 4 d. Reuterio agentūros karinis komentatorius generolas Goughas prpažino, kad padėtis Sovietų Sąjungoje dėl vokiečių puolimo pasiekė dabar nepaprastai kritišką laipsnį. Bet jis pridūrė: „Rusai taip pat savo svarbiausius puolimus nukreipia į vidurinį frontą ir ten palengva, bet be perstoimo veržiasi į priekį. Smolenskas apsuptas ir jam neabejotinai gresia pavojus“. Spalio 5 d. „Exchange Telegraph“ pranešė: „Laukdami naujos vokiečių ofenzyvos, Budionis ir Timošenko pergrupavo savo jėgas prie Poltavos ir Gomelio. Numatomos mižiniško masto operacijos“. Dabar, po 5 dienų, — pareiškė Dr. Dietrichas, — priešingoji pusė, atrodo pagaliau suprato, ką Fiureris taip nedviprasmiškai paskelbė. Paskutinioji Reuterio agentūros — pirmadienio vakaro — žinia iš Londono yra: „Visame 2.000 kilometru fronte, nuo Leningrado iki Krimo, vyksta labai stiprus vokiečių puolimas. Šis puolimas vadinamas labai smarkiu ir jis, tur būt, yra ta didžioji ofenzyva, kurią Hitleris minėjo savo paskutinioje kalboje. Ji, atrodo, pasiekė kal kurių laimėjimų“.

„Tokia spaudos politika — taip suformuluavo Reicho spaudos viršininkas savo nuomonę apie prieš informacijų politiką — yra tikrai pati žiopiausia ir kvailiausia, kokia begali būti. Tenka tik stebėtis, kokio naivumo ir kokio tingėjimo galvoti turi būti pasiekusi publika, kuriai diena iš dienos duodamos tokios juokingos žinios, vadinant jas karinių ekspertų nuomone. Aš neseniai minėjau, kad laikas, per kurį mūsų spauda paprastai disciplinos sumetimais nepateikia smulkesnių žinių apie vykstančias operacijas, dažn ausiai yra toks laikas, kurio vokiečių kariuomenė veikia. Kai mes tylėdami veikiame, kiti begėdiškai meluoja. Kadangi Churchillio informacijų žydas, mums tylini, vėl pradėjo taip besaikiškai meluoti, jų skaitytojai turėtų ir patys iš to padaryti išvadą, kad vokiečių kariuomenė šiuo metu vėl veikia, ir būtent, — energingai ir lemiamai. Apie tai vyriausiosios kariuomenės vadovybės komunikatas laiku praneš vokiečių tautai“.

Pulkininkas J. Petraitis

Kaip jie mus sušaudė

30

— O iš kur tamsta žinai, kad jis nepasiūstas?
— Aš žinau, yra kas pasako man.
— Todėl nepasiūstas, kad tamstos tardymas dar nebaigtas, — atsakė Koniušenkai korpuso vyresnysis.

Koniušenko labai tiki per puoduką kalbančiai sielai, nes ką ji pasako — šventą, taip, Koniušenkos įsitikinimu, ir yra. Mes dar kai kada abejojame, bet mūsų Koniušenko visiškai įsitikino, kad Bušen siela gryną teisybę pasako.

Kasdien mes tokius spiritizmo seansus su puoduku darydavom, įvairiausių klausimus mūsų iššauktoms sieloms uždavinėdami. Iššaukdavom Didž. kun. Kęstučio ir Vytauto sielas. Vytautas mūsų asmens reikalus neatsakinėdavo kalbėdavo tik apie karą ir politiką. Nors mes ne vi i per daug tikėdavom tiems atsakymams, bet vistiek yra kas nors nesuprantamo. Tačiau mums ir ne taip jau svarbu, kas mums praneša žinias. nes mes taip smarkiai ištroškė tu žinių ir taip laukiame karo, kad nors ir pati piktoji dvasia praneštų jas — mes vistiek būtume jai dėkingi.

Koniušenko padirbo iš popirosų nurūkytų muštukų ir kortas, kuriomis kasdien buriame kiekvienas savo likimą, kas mus laukia. Tik

kortas reikia labai slėpti, kad neatimtų. Visa laimė, kad prižiūrėtojas neturi teisės įeiti į kameras, nes jį kaliniai galėtų uždaryti kameroje. Jei skyrįje stovi du prižiūrėtojai, vienas jų gali įeiti ir į kameras.

Su kaimyninėmis kameromis ryšius laikėm tiesiog žodžiais kalbėdami per puoduką prie sienos. Pirmą reikia kuo nors pabarškinti į sieną, kai kaimynas atsiliepia taip pat barškindamas, tada privožti puoduką prie sienos ir kalbėti į puoduko dugną, o kaimynas turi klausyti ausį pridėjęs prie sienos be puoduko — labai gerai galima susikalbėti. Bet šis pasikalbėjimo būdas yra daug pavojingesnis, negu „morzės“ abėcėlės pagalba stuksenant į sieną, nes greičiau gali išgirsti prižiūrėtojas ir pranešti kas ką kalbėjo. Su apatine kamera kalbėjome raštu (rašėme ant popirosų gilų) ir popirosais dalinomės nulisidami virvutę pro langą. Tik čia dvigubai daugiau reikia saugotis, kad prižiūrėtojas pro durų „vilkelį“ nepastebėtų ir lauko sargybinis iš bokštelio nepamatytų, nes jis gali šauti į langą. Visų kalėjimo skyrių langus iš oro pusės dėžėmis užkabinėjo, bet mūsų skyriaus iki karo pradžios nespėjo užkabinėti, todėl mes šiuo atžvilgiu buvom laimingesni už kitus.

Atsitarė kameros durys, prižiūrėtojas liepe Koniušenkai pasiimti valdžius ir savo daiktus ir išvėdė jį. Jį perkelia į kitą kameras, nes mes aiškiai girdime, jį veda ne laiptais į apačią, bet tiesiai koridoriu pro duris paliai išviete į aštuntą skyrį. Kodėl jį iškelia iš mūsų kameros — mes nežinome. Kameroje penkiese likome: Stasys, Vaclovas ir trys Jonai. Kai kurį

nors iš mūs išveda iš kameros, labai nejauku ir tuščia darosi, lyg kad vieną savo mylimą šeimos narį būtume palaidoję arba palydėję jį į tolimą nežinomą kelionę.

— Jonai, greičiau imk puoduką ir šaukštą, barškina į sieną devyniasdešimt penktoji kameras.

Klausome, — atsiliepė Jonas D. į puoduko dugną. Paskui jis greit atėmęs puoduką priglaudžia kairiąją ausį prie sienos.

— Į devyniasdešimt septintą kameras šiandien atvedė pulkininką Giedraitį, — pasigirsta k. Antano P. balsas iš devyniasdešimt penktosios kameros, — jis pranešė, kad enkavedistai dabar masiniai suiminėja mūsų inteligentiją ir su visomis šeimomis traukiniais veža į Rusiją, nežinia kur. Areštuota generolo R. žmona. Daugelis mūsų žmonių bėga į miškus ir, kur tik kas gali, slepiasi. Pašaukti į kariuomenę mūsų naujokai taip pat miškuose slapstosi. Išplatinta labai daug priešbolševistinių atsišaukimų. Viskas. Kas pas jus naujo?

— Mes laukiame birželio 20 dienos, — atsako Jonas D. į puoduko dugną, — turi prasidėti karas, nes ir Vytauto dvasia patvirtino, kad tą dieną pradės kariauti visais frontais. Dvasia sakė, kad mes pirmadienį būsime išlaisvinti.

Eidami gulti visi sykiu susėdę savo lovose, Jonas G. ir Vaclovas K. ant grindų skersai kameros patiestuose čiužiniuose, patylomis kalbamės poteries. Vaclovas sako, kad bendrą malda bent trijų asmenų Dievas greičiau išklausa, o jeigu daugiau asmenų ko nors praša, tai dar labiau išklausa. Dabar mes taip ir darome, bendrai prašome Dievo, kad tik greičiau būtų karas, kad tardytojai nebekankintų.

(B. d.)

Lindbergh sprach zum letzten Male

New York, 4. Oktober. Lindbergh erklärte in einer Rede in einer Versammlung des „America First Committee“ in Fort Wayne, dass er wahrscheinlich zum letzten Mal spreche, da er befürchte, dass die Redefreiheit in Amerika dahin sei. Denn eine Regierung, die ohne Befragen des Kongresses und gegen den Willen des Volkes die Vereinigten Staaten in einen Seekrieg verwickeln könnte, sei mit den gleichen Methoden in der Lage, die Redefreiheit aufzugeben. Er könnte, nicht mit seinen Freunden sprechen, die in Regierungsdiensten ständen, teilte Lindbergh weiter mit, da er befürchte, dass diese dadurch ihre Arbeitsstelle verlieren. Als Unwahr bezeichnete er die Behauptung der Interventionisten, dass das amerikanische Volk die Schritte der Regierung billige, die die USA einer Teilnahme am Kriege näher gebracht haben.

„Die Finnen, ein glänzendes Kriegervolk!“

Helsinki, 8. Oktober. Die finnische Zeitung „Helsingin Sanomat“ drückt heute ein Interview mit dem Generalobersten von Falkenhorst, dem Oberbefehlshaber der deutschen Truppen in Finnland, ab. Der Generaloberst drückte u. a. aus, er habe gewusst, dass die Finnen ein glänzendes Kriegervolk seien, er habe aber nie geglaubt, dass man sich in den finnischen Wäldern so gut bewegen und mit solcher Kunst und Tapferkeit kämpfen könne, wie es die Finnen täten. Der Generaloberst betonte, dass er Finnland vom Freiheitskriege her kenne, und gab seiner Freude Ausdruck, dass die Waffenbrüderschaft von 1918 nicht zerbrochen sei und dass er nun selbst neben dem finnischen General Sillasuo kämpfe.

Entrüstung über Molotow-Erklärung

Die Erklärung Molotows, nach Abschluss der Moskauer Konferenz, dass die Sowjetunion für die Freiheit der Völker kämpfe, hat in Finnland grösste Entrüstung hervorgerufen. Besonders empört ist man hier darüber, dass auch England und die Vereinigten Staaten diese „Heuchelei“ der Sowjetunion unterstützen. „Uusi Suomi“ fragt, ob man etwa den Bolschewisten die Führung im Kriege überlassen wolle. Das Blatt meint, es sei wohl unmöglich, gegen die Begriffsverwirrung anzukommen, die in England entstehen müsse, wenn das Haupt der anglikanischen Kirche für den Sieg der bolschewistischen Waffen biete und wenn man die Sowjetunion jetzt als eine freiheitsliebende Macht erkläre. Gegen die Gefahr, die von der Sowjetunion drohe, sei alles andere, was geschähe, nur ein Kinderspiel. Bei einem Sieg der Sowjetunion würden gewisse Völker die Folgen ihrer verhängnisvollen Fehlspekulation selbst zu tragen haben.

Neue Ritterkreuzträger

Der Führer verlieh das Ritterkreuz des Eisernen Kreuzes an Generalleutnant Hans Schmidt, Kommandeur einer Infanterie-Division, Oberst Von Neufville, Kommandeur eines Infanterieregiments, Oberleutnant Friedrich-Wilhelm Müller, Kommandeur eines Infanterieregiments, Major Gerhardt, Abteilungscommandeur in einem Panzerregiment, Oberleutnant Fästernack, Kompaniechef in einem Infanterie-Regiment, Leutnant Kress, Spätruppführer in einer Aufklärungsabteilung, Leutnant Störck, Zugführer in einem Schützenregiment, Oberfeldwebel Schönfeld in einem Panzerregiment und Oberleutnant Carganico, Staffkapitän in einem Jagdgeschwader.

Die rumänischen Blutopfer

Bisher 20 000 Gefallene und 15 000 Vermisste im Kampf gegen den Bolschewismus

Berlin, 8. Oktober. Das rumänische Blutopfer im gemeinsamen Kampf gegen den Bolschewismus, das von rumänischer Seite mit 20 000 Gefallenen und 15 000 Vermissten beziffert wurde, wird in den Kommentaren der Presse gewürdigt. „Völkischer Beobachter“ hebt hervor, dass besonders der Schmerz des rumänischen Volkes durch das Bewusstsein gelindert wird, dass diese Männer nicht umsonst gefallen sind. Die Zeitung weist darauf hin, dass die deutsche Nation an den Gefühlen des befreundeten rumänischen Volkes vollen Anteil nimmt. Seine Gefallenen haben gekämpft und gesiegt als Kameraden der deutschen Wehrmacht.

Sie starben nicht nur für Rumänien, sondern auch für ein grosses gemeinsames Ziel. Das Blatt stellt auch fest, dass das Ritterkreuz, das General Antonescu verliehen wurde, der sichtbare Aus-

Genug Oel für die deutsche Wehrmacht

Die Oelvorkommen fast ganz Europas stehen ihr zur Verfügung. England dagegen praktisch bei der Versorgung mit Erdöl auf Amerika angewiesen

Berlin, 8. Oktober. Im Zusammenhang mit dem von feindlicher Seite wieder aufgegriffenen alten Märchen, dass den deutschen Armeen das Oel endlich ausgehen müsse, weisen unterrichtete Kreise darauf hin, dass einmal Deutschland das rumänische Oel zur Verfügung stehe. Rumäniens Oelförderung stand bekanntlich 1938 mit 6,6 Millionen Tonnen an 6. Stelle in der Weltproduktion. Im Jahre 1937 hatte Deutschland eine Einfuhr von 0,73 Millionen Tonnen Rohöl und 1,06 Millionen Tonnen Benzin. Die von dem englisch-französischen Erdöelkapital früher systematisch und bewusst vernachlässigte Erschliessung neuer Felder in Rumänien ist im letzten Jahr tatkräftig und mit Erfolg gefördert worden.

Deutschland ist aber keineswegs allein auf das rumänische Oel angewiesen.

Der planmässigen Erschliessungspolitik war es bereits vor dem Kriege gelungen, allein die Oelförderung des Alt-Reiches auf 0,6 Millionen Tonnen zu steigern. Dazu sind weitere natürliche Erdölvorkommen von keineswegs unberechtigtem Ausmass in der Ostmark getreten. Der Sieg über Polen brachte das galizische Erdölvorkommen von Jaslo, zu dem nach der Eroberung Galiziens nun auch die beiden anderen Erdölvorkommen des ehemaligen Polen bei Drahobycz und Stanislaw getreten sind.

Von Frankreich wurde das elsässische Erdöelgebiet von Pechelbronn zurückgewonnen und in Estland fielen die Oelschiefervorkommen in deutsche Hände, die nach den schottischen Oelschiefervorkommen die bedeutendsten der Welt sind. Ausserdem wurden sowohl in Ungarn wie auch in Kroatien neue erfolgversprechende Bohrungen gemacht.

Man darf also mit einer allgemeinen, nicht unbeträchtlichen Steigerung der natürlichen deutschen und europäischen Erdöelförderung rechnen.

Dazu kommt die synthetische Erzeugung von Treibstoffen aus Kohle. Bereits 1935 erzeugten die Leuna-Werke (das erste deutsche synthetische Benzinwerk) täglich 1000 Tonnen Benzin. Inzwischen sind bekanntlich eine ganze Reihe gleichleistungsfähiger Werke in Deutschland entstanden. Schliesslich darf nicht übersehen werden, dass in den siegreichen deutschen Feldzügen sehr grosse Brennstoffvorräte erbeutet wurden. Umgekehrt ist aber Englands Oelversorgung immer schwieriger geworden. England besass im Hoheitsgebiet des Empire nur zwei % der Erdöelzeu-

gung, und auf den britischen Inseln, abgesehen von dem schottischen Oelschiefer und den synthetischen Werken von Billingham mit einer Kapazität von 0,2 Millionen Tonnen jährlich überhaupt nichts. Während ein erheblicher Teil der britischen Tanker deutschen Waffen zum Opfer fiel, ist der Seeweg durch das Mittelmeer, die kürzeste Transportlinie für irakisches Erdöl, so gut wie gänzlich ausgefallen. Damit sind die britischen Inseln praktisch bei der Versorgung mit Erdöl auf Amerika angewiesen.

Grosse Schlacht nördlich des Asowschen Meeres

Stab der 9. Sowjetarmee gefangen genommen

AUS DEM FÜHRERHAUPTQUARTIER, 7. OKTOBER.

Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt: Im Zuge der angekündigten neuen Operationen hat im Raume nördlich des Asowschen Meeres eine grosse Schlacht stattgefunden. Seite an Seite mit den Truppen der verbündeten Staaten verfolgen die deutschen Truppen den geschlagenen Feind. Motorisierte und Panzerverbände stiessen tief in die feindlichen Rückzugsbewegungen hinein. Dabei wurde der Stab der 9. Sowjetischen Armee gefangen genommen. Der Oberbefehlshaber hatte sich vorher im Flugzeug in Sicherheit gebracht. Auch an den übrigen Abschnitten der Ostfront nehmen die Angriffsoperationen ihren vorgesehenen Verlauf. Ein unerwarteter nächtlicher Landungsversuch sowjetischer Kräfte an der Küste westlich Leningrad wurde zurückgeschlagen. Die Mehrzahl der zum Transport benutzten

Schiffe wurde versenkt. Der gelandete Feind wurde restlos vernichtet.

Die Luftwaffe griff in der letzten Nacht ein Rüstungswerk in Rostow sowie militärische Anlagen in Moskau und Leningrad an. Im Kampf gegen Grossbritannien bombardierten Kampfflugzeuge in der Nacht zum 7. Oktober kriegswichtige Einrichtungen in Südwestengland.

In Nordafrika griffen deutsche Kampfflugzeuge auch am gestrigen Tage die Hafenanlagen von Tobruk mit guter Wirkung an. Beim Luftangriff auf die Rede von Suez in der Nacht vom 5. zum 6. Oktober wurden 2 Handelsschiffe mit zusammen 10 000 BRT durch Bombenvolltreffer vernichtet, 2 weitere grosse Schiffe schwer getroffen.

Der Feind flog weder bei Tage noch bei Nacht in das Reichsgebiet ein.

Der Kampf Finnlands ist Selbstverteidigung

Der Notenwechsel, den die finnische Regierung mit der englischen Regierung und der norwegischen Exilregierung führte

Helsinki, 7. Oktober. Der Notenwechsel zwischen der englischen und finnischen Regierung und der norwegischen und der finnischen Regierung ist heute amtlich bekanntgegeben worden. In dem Memorandum, das der Vertreter der norwegischen Exilregierung dem finnischen Aussenministerium am 22. 9. überreichte, heisst es u. a. „In Anbetracht des ausserordentlichen Freundschaftsverhältnisses, das immer zwischen Norwegen und Finnland, ihren Regierungen und Völkern herrscht hat, wünscht die norwegische Regierung auf die Gefahr hinzuweisen, die den Beziehungen beider Länder wie auch dem ganzen Norden droht, eine Gefahr, die durch jene fortgesetzten Kriegshandlungen entstanden ist, zu denen Finnland im

Bunde mit jener Macht, die mit Norwegen und dem norwegischen Volke sich noch im Kriege befindet, geschritten ist. Wir wissen, dass sowohl das finnische als auch das norwegische Volk von der Hoffnung besetzt ist, dass auch nach dem Kriege gute und vertrauensvolle Verhältnisse zwischen unseren Ländern herrschen werden.“

In dem Memorandum der finnischen Regierung an die norwegische Exilregierung heisst es u. a.: „In Finnland hat man nicht aufgehört, die nahe Zusammengehörigkeit der nordischen Völker als eine wichtige politische Aufgabe zu betrachten. Vom finnischen Standpunkt ist es klar, dass, wie sich auch die staatlichen Verhältnisse Europas in der Zukunft gestalten mögen, die nordischen Länder, deren Zusammengehörigkeitsgefühl alte und starke Grundlagen hat, ihre ererbte Freundschaft untereinander bewahren werden. Die finnische Regierung hofft, dass auch nach dem Kriege besonders zwischen Finnland und Norwegen ein gutes und vertrauensvolles Verhältnis herrschen wird. Sie hofft jedoch gleichzeitig, dass die Norweger verstehen, dass Finnland gezwungen ist zu kämpfen, bis die seiner Existenz drohenden Gefahr für Finnland und den ganzen Norden gebannt ist.“

In dem englischen Memorandum, das am 28. September dem finnischen Aussenministerium überreicht wurde, heisst es u. a.: „Wenn die finnische Regierung ihr Vordringen auf rein russisches Gebiet fortsetzt, entsteht eine Lage, wo Grossbritannien gezwungen ist, Finnland als offenen Feind zu betrachten und zwar nicht nur solange der Krieg dauert, sondern auch, wenn der Friede geschlossen wird. Die Regierung Grossbritanniens würde eine solche Entwicklung tief bedauern. Obwohl die finnische Regierung den englischen Gesandten aus Helsinki vertrieben hat, ist die britische Regierung bereit, diese Unhöflichkeit zu vergessen und würde es gern sehen, dass das nor-

male diplomatische Verhältnis zwischen beiden Ländern wiederkehrt. Die finnische Regierung dürfte jedoch begreifen, dass die erste wesentliche Voraussetzung, um dies möglich zu machen, sei, dass Finnland seinen Krieg gegen Russland beendet und seine Truppen überall, wo sie die Grenzen des Jahres 1939 überschritten haben, zurückziehe.“

In der Antwortnote der finnischen Regierung an Grossbritannien, die gestern Nachmittag durch Vermittlung des schwedischen Gesandten überreicht wurde, heisst es u. a.: „Der Kampf Finnlands war und ist Selbstverteidigung. Wichtige Gebiete innerhalb der Grenzen von 1939 sind immer noch in Feindeshand und diese ebenso wie die ausserhalb der erwähnten Grenze befindlichen Gebiete, bis zu denen finnische Truppen im Verlauf der Kämpfe vorgedrungen sind, wurden als Ausgangspunkt eines Angriffes auf Finnland benutzt. Die Sowjetregierung hat diese Gebiete als denkbar vollständige Stützpunkte für nach dem Westen gerichtete Angriffe ausgerüstet. Dies konnte nunmehr an Ort und Stelle festgestellt werden. Die sowjetische Mass-

Das Neueste

6 französische Kriegsgefangene wurden, wie „Matin“ meldet, für die Hilfe, die von Einwohnern ihres Heimatdorfes deutschen Soldaten gegenüber geleistet wurde, als deren Lastkraftwagen in Brand geriet, von den deutschen Behörden freigelassen.

Zwei Sonderzüge trafen hier heute mit Iran-Deutschen, 315 Frauen und über 120 Kindern ein. Nach ihrer Ankunft wurden die Flüchtlinge im Wiener Rathaus empfangen. Sie werden bis zu ihrer Weiterfahrt in den besten Wiener Hotels untergebracht.

Wie „Universal“ meldet, hat das Generalinspektorat für Sicherheit in Bessarabien weitere Spuren einer weit verzweigten Terroristenorganisation aufgedeckt.

Die Ausstellung neuer deutscher Werkstoffe in Zürich wurde im Laufe von 10 Tagen von insgesamt 70 000 Personen besucht. Der Erfolg dieser Schau ist umso höher zu werten als es sich um die erste deutsche Ausstellung dieser Art handelt, die überhaupt in der Schweiz stattgefunden hat.

Die rumänischen Truppen erzielten im Laufe des 5. Oktober im Südabschnitt der Ostfront erneute Geländegewinne. Im Verlauf der Kämpfe machten sie 300 Gefangene.

Der Erzbischof von Kauen, Skwirrekas, schildert in einem Hirtenbrief die Leiden, die die katholische Kirche in Litauen zur Zeit der Bolschewistenherrschaft ausstehen hatte. Als die Sowjetarmee vor den heranziehenden Deutschen abrückte, wurden nicht nur Männer, sondern auch die Spitalschwwestern von Kauen erschossen.

Reichskommissar Terboven hielt anlässlich des deutschen Erntedankfestes auf dem Universitätsplatz eine Ansprache, in der er unter anderem auf das Trachten der plutokratischen Länder nach der Weltherrschaft einging.

Im Gebäude der grossen Orientloge in Paris soll, wie verlautet, ein Freimaurermuseum eingerichtet werden, das die Aufgabe hat, die französische Öffentlichkeit über den Aufbau und die Tätigkeit der Freimaurerlogen in Frankreich aufzuklären.

WIEDERUM VERGEBLICH

BERLIN, 7. Oktober. Im Laufe des 6. Oktober versuchten, wie DNB erfährt, die in Leningrad eingeschlossenen sowjetischen Kräfte wiederum vergeblich, den eisernen Ring der deutschen Truppen zu durchbrechen, wobei sie starke Infanteriekräfte, Panzerkampfwagen, Artillerie und Flugzeuge einsetzten.

nahmen enthüllen unbestreitbar die Angriffspläne der Sowjetunion und die unhaltbare strategische Lage, in die Finnland auf Grund dieser Vorbereitungen geraten war. Eine effektive Verteidigung, zu der niemand Finnland kan es nicht verstehen, ist für das Land nur möglich durch die Verschiebung seiner Verteidigung auf diese Gebiete selbst. Diese jenseits der alten Ostgrenze liegenden Gebiete, sind auch nicht „rein russisch“, sondern ihre Bevölkerung ist in erster Linie finnisch. Finnland führt seinen Verteidigungskrieg ohne politische Verpflichtungen. Das Land ist dafür dankbar, dass es diesmal nicht allein zu kämpfen braucht. Finnland kann es nicht verstehen dass Grossbritannien, mit dem es die Beibehaltung friedlicher Beziehungen wünscht hat, und dies noch immer gar verpflichtet fühlen kann, Finnland nicht allein gegen die Sowjetunion kämpft, sich als berechtigt oder gar verpflichtet fühlen kann, Finnland als offenen Feind zu behandeln.

Die Hintergründe der Belmonteaffäre

„Naziputsch ist patentierte Erfindung dreier Minister“

La Paz, 9. Oktober.

Das bolivianische Wochenblatt „Estampa“ äussert sich unter der Überschrift „Naziputsch ist patentierte Erfindung dreier Minister“ über die wahrscheinlichen Hintergründe der Belmonteaffäre. Das Blatt schreibt, nachdem Belmonte bereits früher in einem Kriminalverfahren freigesprochen wurde, da er ungerechtfertigt beschuldigt worden war, hätten die Aussen-, Innen- und Finanzminister zur Verhinderung der Rückkehr Belmontes einen in der britischen Gesandtschaft ausgebrüteten Plan eines angeblichen Naziputsches lanciert. Gleichzeitig sei der Belagerungszustand

sowie die Verbannung von Politikern und die Schliessung verschiedener Zeitungen dekretiert worden, um die Oppositionstimmen zu unterdrücken. Das wiederholte Vorgehen des früheren Innenministers gegen die „Estampa“ beweise dessen Furcht vor einer rückhaltlosen Enthüllung der Wahrheit.

In einem weiteren Artikel fordert das Blatt die Rückkehr Belmontes, damit dieser sich gegen die ihm zur Last gelegte Anschuldigungen verteidigen könne. Hierdurch würden dann die wirklich Schuldigen angeprangert, die mit der Ehre eines Soldaten und dem Schicksal des Landes gespielt hätten.

Perorganizuojamos Taupomosios Kasos

Pasikalbėjimas su doc. Ged. Galvanauską, Taupomųjų Kasų Valdytoju

Taupomųjų Kasų Valdytojas p. Ged. Galvanauskas teikėsi priimti mūsų korespondentą ir jį painformuoti visuomenę dominanciais klausimais.

— Ką galite pasakyti, Pone Valdytojau, apie Kasų rūmus? — buvo kreiptasi pradžioje.

— 1939 m. pavasarį buvo padėtas Kasų rūmams kertinis akmuo, ir jie išaugo į vieną moderniausių rūmų Pabaltijyje. Šiuos rūmus, kurie pritaikyti specialiai Taup. Kasų reikalams, vertė statyti kelios priežastys. Kasose jau 1937 m. tiek išaugo, kad neturėdamos tinkamų patalpų: operacijų salės, trezorų, archyvų, negalėjo tinkamai visuomenei patarnauti nei joms pavestų darbų tinkamai vykdyti. Saryšyje su rūmų statyba, buvo išsiųsta komisija susipažinti su panašiais rūmais Vakarų Europoje. Kasų ypatingiems uždaviniams įgyvendinti ir jų paskirčiai tinkamiems rūmams pastatyti, buvo paskelbtas tarptautinis konkursas. Buvo gauta 77 projektai. Galutinis projektas, sudarytas statybos komisijos, buvo paruoštas iš trijų parinktų, konkursui patiektų, projektų.

— Svarbiausieji darbai jau baigti. Dabar baigiami vidaus statybos darbai, kurie užtruko dėl kai kurių nukrypimų nuo Kasų uždavinių ir žaliavų trūkumo.

— Kasų rūmuose, — tęsė toliau p. G. Galvanauskas, — kurių talpa 30.000 m³, padaryti patys moderniausi bankiniai įrenginiai: patogios operacijų salės, archyvas ir trezorai, kurie pareikalavo stambių sumų, yra įrengti pagal paskutinę technikos žodį. Be to, įrengti bylų liftai bei transporterių juostos, pneumatinių paštas, įvairių šaukinių signalizacija. Prie salės klajentams yra įrengtos patogios patalpos ir telefonai. Visuose rūmuose veikia mechaniška ventiliacija. Šie rūmai dabar yra užimti Kauno m. savivaldybės.

— Malonėkite pasakyti, p. Valdytojau, kokios įtakos turėjo Kasų veiklai bolševikinė santvarka? — buvo toliau paklausta.

— Tarybų Sąjungos taupomosios kasos nuo Vakarų Europos kasų skyrėsi, nes jų vienintelis tikslas — remti valstybės išd. To siekiant, Kasos naudojosi metodais, kuriais buvo paremta visa bolševikių veikla: vienšali ir trumparegė politika, agitacija ir propaganda. Nors Tarybų krašte buvo didelis skurdas, bolševikai vidaus paskolomis surinkdavo valstybės išdai milijardus rublių. Prisimintina, kad vien tik Lietuvoje buvo pasirašyta pirkti vidaus paskolos laktų už 65 ml. rublių. Tam reikalui panaudota visa politinė organizacija. Oficialiai skelbta, kad vidaus paskolos pasirašymas nėra priverstinai, bet iš tikrųjų buvo kitaip.

— Bolševikų okupacijai pasibaigus pasikeitė ir Taupomųjų Kasų tikslai. Taup. Kasos perorganizuotos ir pritaikytos naujoms sąlygoms.

— Kaip žinoma, bolševikinės vidaus paskolos pasižadėjimai panaikinti, todėl likviduojamos bolševikių metu sukurtos apskričių centrinės-taupomųjų kasų skyriai. Jų likvidaci-

jai reikalinga nemaža darbo ir laiko, nes apskričių kasos — centrinės buvo paskubomis suorganizuotos ir Kasoms atiteko didžiausioje netvarkoje. Daugumas jų nevedė beveik jokios atskaitymės. Buhalteriais buvo paskirti žmonės, kurių dauguma apie buhalterijos darbą ir organizaciją nieko nenusivokė. Bolševikinė buhalterijos sistema buvo paini ir sudėtinga, nes tuo būdu norėta apsaugoti vagysčių ir suklastojimų, todėl ją sutvarkyti nelengvas darbas. Kai kurių apskričių taup. kasos sugadintos, išplėtos arba karo įvykių palieštos, nes nemaža tarnautojų — bolševikų, o jų ypač žydų — dingę ar pabėgę.

— Ar Kasų organizacija liks ankstyvesnioji, ar ji numatoma pertvarkyti?

— Bolševikinių taup. kasų likvidacija yra sparčiai varoma: iš 23 kasų 10 yra jau likviduota.

— Turiu pažymėti, kad dėl buvu-

sios netvarkos, indėlininkai nenukentės. Tose vietose, kur taup. kasos yra sugadintos, bus vykdomas indėlininkų pretenzijų surašymas. Indėlininkai turės Kasoms pristatyti indėlių knygeles, o pagal jas indėliai bus užregistruoti. Todėl indėlių knygeles reikia saugoti.

— Dabartiniu metu Taup. Kasos pritaikoma naujoms gyvenimo sąlygoms. Bolševikinis biurokratizmas panaikintas, atskaitymė supaprastinama ir sparčiai ruošiamasi ateities darbams.

Leiskite, p. Valdytojau, iškelti dar vieną klausimą — kuriuos uždavinius Taup. Kasos numato vykdyti artimiausioje ateityje?

— Taup. Kasų ateities uždaviniai šiuo metu galutinai dar nepaaiškėjo. Šiandien dar neparyškėjo Taup. Kasų skyrių prie Lietuvos banko ir pašto įstaigų veikla. Todėl Kasos dar negali pilnai veikti ir dėl organizacinių neišklūpimų. Paruošiamieji dar-

bai Taup. Kasų veiklai atstatyti yra jau atlikti ir, kiek tai priklausys nuo Kasų, jos gali savų tinklų visą kraštą aprėpti.

Taup. Kasų organizacija yra tobulinama, kai kurioms naujoms operacijoms pasirodė. Grynų pinigų apyvartai sumažinti, Kasos yra pasirušiosios skatinant bepiniginį atsiskaitymą. Tuo tikslu yra paruoštas projektas įvesti čekių operacijas.

Be to, Taup. Kasos nepamiršo ir tikslinio taupymo klausimo, kiek tai karo sąlygos leis jį įgyvendinti. Tikslinio taupymo uždavinys, pagal sudarytas sutartis, leisti taupyme būdu sudaryti pagrindinį kapitalą neklinojamam turtui įsigyti, o trūkstant — pasiskolinti ir taupomųjų kasų. Tikslinis taupymas Lietuvoje turi plačią ateitį, nors jis anksčiau nepraktikuotas.

— Mūsų krašto ūkiui į vagą įėjus, galimas dalykas, kad Taup. Kasos galės duoti ir asmeninį kreditą.

— Taup. Kasos Nepriklausomos Lietuvos laikais atliko didelį uždavinį. Jų dėka buvo remtas miestams ir sodžiams, namų savininkai, pramonė kredito įmonės ir amatai. Po karo audros jos turės prisidėti numokotus mokesčius ir žemės ūkins atstatyti, viešuosius darbus remti. Praeitės patirtis rodo, kad visos ūkio sritys Kasų kreditais tiesiog ar netiesiog remtos. Lietuvoje buvusią kredito organizaciją pertvarkius, Taup. Kasų uždavinys — mobilizuoti visame krašte esančius laisvus kapitalus ir juos panaudoti krašto gerovei ir kultūrai kelti — galės būti tik išplėstos.

— Taupomosios Kasos su dideliu susidomėjimu seka Vokietijoje esanti centralizuojanti kredito įmonių pertvarkymą ir racionalizaciją. Ji turime galvoje ir Taupomųjų Kasų atžvilgiu, kiek tai leis karo metu ir mūsų krašto sąlygos.

A. Vt-ukas

Kodėl nepavyko Napoleono žygis?

Rytų erdvės karo problemos anuomet ir dabar

Vokiečių priešai labai noriai primena Napoleono nepasisekimą Rusijoje 1812 m., nurodinėdami, jog panašiai būsią ir su dabartiniu vokiečių žygiu. „D Z im Ostland“ laikraštyje artil. gen. Ludwig patelkija įdomų tų dviejų žygių palyginimą.

Napoleonas Rusijos žygio nepradėjo lengvaplėdžiai;

Jis ypatingai gerai žinojo tiekimo sunkumus, todėl pirmų pirmiausia įsteigė labai gerai aprūpintą tiekimo bazę prie Vislos ir Nemuno. Jeigu jam būtų pasisekė tų bazių išteklius pristatyti kariuomenei, trūkumo niekada nebūtų buvę.

Prieš Rusiją Napoleonas vedė 450.000 karių pirmą eilę ir 200.000 antroji. Jis juos laikė sutelkęs, todėl iš krašto produktų jis jų išmaistinti negalėjo. Dėl to jis buvo įsąkęs kariuomenę aprūpinti maistu 24 dienoms; iš to kiekio keturių dienų porcijas turėjo neštis patys kareiviai, keturių dienų maistas buvo vežamas kariuomenės dalių vežimais, o šešiolikos dienų — armijos korpusų vežimuose. Mėšos ir arkliai žalo pašaro buvo tikimasi rasti vietoje.

Nepaėmimas avių arkliais pasirodė labai pragaištingas, nes nuo vieno žalo pašaro arkliai ėmė sirgti ir stipti.

Napoleonas turėjo labai skubėti; jis, mat, tikėjosi rusus nutversias pasienio srityse ir ten juos sumušias. Bet rusai vis traukėsi. 1812 m. birželio 28 d. jis pasiekė Vilnių, bet rusai iš ten jau buvo pranykę. Čia paaiškėjo, kad kareiviai,

lengvindami savo našta, maistą buvo suvalgę pirma laiko, dėl to turėjo ligi liepos 9 d. pasilikti Vilnių, kad pasirūpintų maistu. Po to Napoleonas spaudė į Vitebską, ir liepos 19 d. jį pasiekė, bet ir tenai rusų nerado. Ištekčiai vėl greit išsėko, ir kareiviai, maisto ieškodami, ėmė plėškaujami kriksti po šalį. Napoleono armija tada jau buvo netekusi 180.000 žmonių ir 80.000 arklių. Puola moji tos armijos jėga buvo tiek išsekusi, kad Napoleonas turėjo duoti tris savaites poilsio.

Smulkmenos apie Argentinos karo laivų katastrofą

BUENOS AIRES. Argentinos karo laivyno ministeris kontradmirolas Fincati, kuris pirmadienio vakare grįžo iš Mar del Platos, kur jis asmeniškai informavo apie laivų katastrofą, padarė spaudos atstovams pareiškimą apie susidūrimą tarp kreiserio „Almirante Brown“ ir naikintojo „Corrientes“. Kario laivyno ministeris patvirtino, kad nelaimė įvyko esant tirštam rūkui kreiseriui „Almirante Brown“ visu greičiu atsitrenkus į naikintojo šoną, prie kapitono tiltelio. „Corrientes“ kurį laiką dar pasiliko prie „Almirante Brown“ prysakio ir tuo būdu buvo laiko išgelbėti veik visą įgulą. Pradžioje buvo iškelti sužeistieji, kuriems daugumoje padaryti nudeginimai iš katilo išsiveržusiais garais. Kai naikintojas atsipalai-

Gal būtų buvę tiksliausia, kad Napoleonas tada būtų žygi pertraukęs, sutvarkęs ryšius su užnugarium ir sprendžiamąjį smūgį renkęs ateinančiais metais.

Bet laukti jam neleido nei jo temperamentas, nei politinė padėtis. Dėl to jis su 150.000 vyrų žygiavo toliau ir sumušė rusus ties Borodinu. Bet Napoleono armija buvo tiek demoralizuota, kad priešė persekioji nebeįėjė, ir rusai tvarkingai pasitraukė atgal.

Po kelių dienų Napoleonas jau

tik su 100.000 vyrų patraukė į Maskvą, tikėdamasis ten padarysias taiką. Bet tos viltys neišsipildė, ir jam beliko tik trauktis atgal, nes arkliais tiekiamas tokiame atstume iš viso neįmanomas. Aplamai, tariama, jog

arkliais tiekimas tegalimas tik ligi 120 km atstumo;
didesniam nuotoly kolonos važmą sunaudoja savo pačių reikalams. — Taigi, Napoleonui beliko grįžti. Lapkričio pradžioje prisidėjo šalčiai jo armiją visiškai pribalgė. Dabartiniame Rytų žygyje padėtis visiškai kitokia. Visų pirma, *tiekimo reikalą visiškai kitokioje padėtyje pastato geležinkelis ir autovežimų susisieki-*

mas.
Toliau, vokiečių ir jų sąjungininkų puolimas eina visu 2.500 km frontu, kuris gali būti maitinamas krašto produktais. Pagaliau, tiekimo organizacija tokia tobula, kad vos Stalino liniją pralaužus užnugario tiekimo tinklas tuoj pat buvo sutvarkytas.

FRANCÜZIJOS SUMAŽEJO BEDARBIŲ SKAIČIUS

PARYŽIUS. Laikraštis „Matin“ praneša, kad nedarbas visoje Prancūzijoje smarkiai sumažėjo. Praėjusiais metais Paryžiuje ir jo priemiesčiuose buvo dar 500.000 pašalpas gaunančių bedarbių, o dabar — tik 120.000. Okupuotoje zonoje bedarbių dabar tik 30.000, vietoje daugiau kaip 160.000, o neokupuotoje Prancūzijos srityje — 16.000, vietoje 60.000 praėjusiais metais.

1500 km po Lietuvą —

ŠUOLIS PER ŽEMAIČIUS

Vidudienis. Dar viena gatvelė — ir, palikęs ghetto, kopsiu kalnan. Sudiev, Kaune!

Apdūlėjęs treningas, dviratis, 100 rublių kišenė ir koks kilogramas popieriaus šikams — tai visas mano arsenalas 45 dienoms klajūniško gyvenimo.

Paspaudžiu smarkiau ir paveju du jaunuolius darbininkus. Pasisveikinam. Šnekučiuodamiesi smingam pakalnėn, rūpestingai aplenkdamie aukštyn kojom apvirtusius sunkvežiminius. Retkarčiais susiburia didesnė grupė sovietų tankų ir su viršun nukrypusiom patrankų žiotim liudija apie aršesnį susirėmimą.

Ties Babišais atsisveikinam. Pro Dotnuvą siekiu Baisogalą. Ima temti ir niauktis. Ištrykšta lietus ir grasinančiai sugriaudžia perkūnas. Ne jauku. Pastebiu eglėse paskendusį dvarėlį. Per skambų žyvirą privažiuoju verandą ir pabarškinu į apšviestą langą.

Šviesa staiga užgęsta. Dar pabeldžiu. Išsigančes balsas iš vidaus: — Kas esi ir ko čia nori taip vėlai naktį?

Nenoriu dar daugiau baimės įmesti pro langą, tai neišiduodu neris naktynės: — Kur čia bus Devinduonių kaimas?

Nurodo. Užsėdę pypkė ir švilpaudamas linksmą jėureivių melodiją „Ja, es

kann doch einen Seemann nicht erschüttern!“ riedu per lietingą purvą. Vargingesnės trobelės švytintis langas meta rausvą šviesos kvadrata į žolę. Čia pabeldžiu.

— Kas ten? — Sulytas keleivis! Ileidžia.

Žmonės daug kur įbauginti užsilikusiu sovietų karių ir pabėgusių žydų. Vargingesnieji betgi nelabai daug ko tebijo nustoti; be to, patys nemaža varge patyrę, daugiau užjaučia kebilon padėtin pakliuvusių keleivį.

Ant kvepiančio šieno nakvynė ideali!

Viena idomiausių Lietuvos vietovių: Kelmės — Kražių kraštas. Čia staiga smogi Dubysos šlaitu žemyn, čia, užkopęs kažin kelintąjį kalnelį, išvysti senojo lietuviško stiliaus klėtij. Dairais po banguojantį pelšą, stabteldamas ties palinkusiais žemaičių kryžiais. Vieną kitą nusipaisai.

— Tamsta čia ką dirbi? — Įtariančiai dėbėti privažiavęs pareigūnas.

— Piešiu.

— Aha! — Nusmaigsto žvilgsniais nesykį lopytas keles. Nepažįstamus dažnokai sulauko ir tikrina dokumentus. Pažiūri ir mano. Sumišęs atsiprašo.

Perskrodžiu Kelmę. Miestelis išdegęs, likusi tik bažnyčia. Atlaidai. Po pamaldų žmonės būriais vaikšto plytom apkritusiais šaligatviais, sto-

vinuoja ties nuodėgulių miškais. Papročiai lieka tie patys, nors miestelio telikę pajuodiję griaučiai.

Važiuoju tarp Tauragės ir Kvedarnos besidriekiančiais plotais, vingiuotų vieškelių ir pušatėm pasišiausiu kalnelių šalimi. Patys vietovardžiai: Šilutė, Šilalė, Šilų kaimas apibūdina krašto miškuotumą.

Matematišku tikslumu, kas šimtas metrų, rusiški šarvučiai nusagsto pakeles. Ir taip iki sienos. Iki pat Naumiesčio. Švėksnoje žaviuosį įdomia bažnyčia ir aukštin šaunančiu bokštu. Tiesa, bokšto laikrodis buvo mirtiniame pavojau.

Pirmąjį karo rytą, vos išmušus trečią valandą, prasidėjo galinga vokiečių artilerijos kanonada. Bokšto papėdėje stovi du sovietų kariai, rodo vienas kitam pirštu aukštyn.

— Girdi?! — sako. — Anas ženklus duoda. Verskim jį žemyn!

— Verskim!

Bet nespėjo.

Pačiu pasieniu rangausi link Gargždų, pasimodamas rankom su vokiečių sargybiniais. Šiaudų stogu apvožtoj trobikėj gauru gerti pieno. Padėdu pešioti vilnas, e senute rodo sovietų iškirstą pasienio zoną, nugariaus namus, iškeltus gyventojus, vietomis beprasmiškai suraizgytas spygliuotas tvoras.

Juos pačius buvo iškėlę tolyn nuo sienos. Grįję tik dabar. Radę viską, aišku (kaip ir pridera sovietų kariui) — netvarkoj.

Iš šulinio buvęs padarytas mėšlynas, o iš tvorų — kuro sandėlis! Jokūbave palieku vieną, Palangoj kitą laišką iš vežamo viso jų pluošto.

Jūra! Šimtą sykių matyos ir vėl išsilgtes bangos, ties tilto polišais pasiberiančios karoliais ir ilgais liežuviais pasiekiančios Ronžės žiotis.

Gatvėse tuščia. Nesimato įvairiaspalvių chalutų ir zujančių vaikų klegesio. Keli vasaruoja jaunavedžiai klysta gelantančiu parku; šen bei ten maudomasi. Ramu.

Butingėje, ties pat Šventąja, išvago veido žvejys manęs niekaip neaprupanta.

— Net čia atvažiavai? Ir iš Kaune — dviračiu? Na, kodėl?

— Pažinti žmonės, kraštą. Nusipiešti būdingų vaizdų.

— Bet vėl... — kasosi žilstantį pakaušį.

— Komunistas? Gangsteris? — švyteli galvoj. Būtinai nori mano pasą. Varto. Ilgai vedžioja akimis po raides.

— Na, perskaityk gi, kas čia pase parašyta!

Perskaitau. Ima šypsotis.

— A, na jėgi taip, tai gerai! O ką čia žemes gal žinoti! Visokių dabar bastosi!

Itin malonu pabūvoti su žvejais, mačiusiais ne vien saulėtą jūrą ir gintaro virtines pajūryje, bet taip pat užsūrstinusį Neptūną ir šelstančią Jūratę.

Skuode turgus. Žioplinėju po miestą, kankinamas įkyrios minties, kur reiks šią naktį praleisti.

Minioje kažkas moja ranka. Balys! Kažkada klaiėje viename suole sėdėjom — sviete gale vėl susitinkam! Lietuvos plotai nėra begaliniai. Apstioju pas jį.

Pro Mažeikius, nedidelį, bet svarų ir labai simpatingą miestuką, leidžiuosį rytų kryptimi.

Pakelėj užkalbinu kerdžiu, begananti bandą karvių su skambančiais varpeliais pakaklėse.

— Kaip derlius šiemet?

— Neblogas būtų, tik žmonės menkai prižiūrėję. Daugelis slapstėsi, gyvulių skaičių dėl mokesčių mažinę; neturtingesnieji, gavę žemės, negalėję apdirbti — gyvulių ir padargų trūkę, o apie kolchozus — argi kokia kalba galinti būti?

Pasiekiu Sovaičių kaimą. Čia nupiešiu vieną vašingą gospadorių su garsiojo mažeiškio alaus asočiu. Portretą dovanosiu jam; stebiuosi, kaip noriai kaimo žmonės pozuoja — ar tai kartom lošdami, ar gonkose stovėdami, ar, pagaliau, koks vaikinai, armonika grodamas. Gali būti net nemažas piešimo profanas (kaip pavyzdžiui, aš), bet pastangos visada šiltai sutinkamos.

Vėl panaši nuotrupa — jei dar neįgriso — ties Kreckenava.

Pasuku iš vieškio į kairę. Ši trobelė ar ne ši? Taip, gandruldis tas pats!

— Nagi, gospadoriau, pažįsti dar mane — ar ne?

Idėmiai žūri valandėlę.

— Na, juk... Tamsta, juk mano gandrūs piešei?

— Na taip, — anądien, prieš porą savaičių.

— Bet paveiklo man nepalikot!..

Tiesa, tada nepalikau, tebuvau padaręs silpną šiką. Dabar: — Spalvotą atvežiau, gražesnis bus. Kiek būgštaudamas paklausia, ar nebrangiai kaštuos, — Nė kiek.

J. K.

KRONIKA

DARBAS AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE

Pradėjus moksle gimnazijoms, neatsilieka ir aukštosios mokyklos. Kauno ir Vilniaus universitetuose pastebimas gyvumas, studentai domisi egzaminų skelbimais ir pradedamomis paskaitomis. Universitetų veidas žymiai pakitėjo eliminavus bolševikų laikais pagaussėjusį žydišką studentų elementą ir atleidus bolševikų primestuosius dėstytojus. Karo įvykių išblaškę studentai rūpinasi grįžti į savo mokslo vietą.

NEIMTI DAUGIAU, NEGU TELPA

Tose Kauno vietose, kur nėra tiltų, keičiavę perkėlimą per Nemuną atlieka valtininkai. Tačiau kai kurių valtininkų tarpe yra išsivyravęs blogas paprotys — priimti į valtį daugiau asmenų, negu leidžia jos norma. Dėl to atsitinka įvairių nelaimių. Pav., A. Panemunėje vienas valtininkas jau 3 kartus apvertė keleivius ir vos jų neprigirdė. Valtininkai turėtų daugiau laikytis tvarkos. (t)

KAUNAS APRŪPINAMAS MALKOMIS

Artėjant šaltesniam orui, kiekvieną dieną geležinkeliu į Kauną pristatomi keli šimtai ktm. malkų kuru. Malkos iš vagonų gabenamos ir malkų sandėlius, iš kur nustatyta tvarka bus pardavinėjamos gyventojams. Šią žiemą malkų trūkumo nėra.

Kauno Teatras

Trečiadienį, spalio 8 d.
TANNHÄUSER
R. Wagner 4 p. opera
K. PETRAUSKUI dalyvaujant
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Penktadienį, spalio 10 d.
KLASTA IR MEILĖ
Šillerio 9 pav. tragedija
Bilietai nuo 1—6 Rb.

Šeštadienį, spalio 11 d.
RIGOLETTO
Verdi 4 v. opera
K. PETRAUSKUI dalyvaujant.
Bilietai nuo 3—15 Rb.

Sekmadienį, spalio 12 d., 13 val.
GULBIO EŽERAS
P. Čaikovskio 4 pav. baletas.
Bilietai nuo 2—12 Rb.

Sekmadienį, spalio 12 d., vakare
ŽENTAS
V. Krėvės — Mickevičiaus 8 pav. sodž. gyvenimo vaizdas.
Bilietai nuo 1—8 Rb.

Spektaklių pradžia 18,30 val. Bilietai parduodami nuo 10 iki 12 ir nuo 16 iki 19 val.; šventadieniais — nuo 12 iki 14 ir nuo 16 iki 19 val.

Kauno Jaunimo Teatras

Šeštadienį, spalio mėn. 11 d., 15 val. (uždaras spektaklis)
12 BROLIŲ JUODVARNIAIS LAKŠČIUSIŲ
S. Čiurlionienės 4 pav. pasaka

Sekmadienį, spalio mėn. 12 d., 15 val. Premjera
BRĖMENO MIESTO MUZIKANTAI
4 pav. inscenizuota brolių Grimų pasaka

TĖVO PALIKIMAS
3 pav. inscenizuota liaudies pasaka

KONCERTINĖ DALIS
Bilietai į premjerą nuo 0,5 iki 4 rublių parduodami teatro kasoje (Laisvės al. 41, telef. 23717) nuo 10 iki 15 ir nuo 17 iki 19 val.

I LAISVĖ

Redakcija — Duonelaičio 24, II a., vyr. redaktoriaus tel. 20520, redakcijos sekretoriaus — 21414, redakcijos — 20530. Interesantai priimtinėjami 12—13 ir 17—18 val.

Administracija — Duonelaičio 24, I a., tel. 26375.

Skelbimai priimami tik iš vakaro iki 18 v.

KAUNO JAUNIMO TEATRE STATOMA ANTROJI PREMJERA

Sekmadienį, spalio 12 d., Kauno Jaunimo Teatre statoma premjera — 4 pav. inscenizuota brolių Grimų pasaka „Brėmeno miesto muzikantai“ ir 3 pav. inscenizuota liaudies pasaka „Tėvo palikimas“. „Brėmeno miesto muzikantai“ inscenizavo ir pastatė Stasys Čaikauskas. „Tėvo palikimą“ inscenizavo ir pastatė Kazys Jurašūnas. Premjeros pastatyti dekoracijos pašė dail. Vladas Norkus. Be šių inscenizuotų pasakų į premjeros programą įtraukti ir koncertinė dalis, kurios išpildyme dalyvauja Kauno operos solistė Vincė Jonuškaitė — Zaunienė, Br. Jonušo vadovaujamas policijos pučiamųjų orkestras ir Jaunimo Teatro aktorai. Premjeros pastatyme dalyvauja visas Kauno Jaunimo Teatro sąstatas.

MOKINIAI RAŠOMOSIOS MEDŽIAGOS GAUS KOOPERATYVĖLIUOSE

Iki šiol didžiausias rašomosios medžiagos ir kitų mokslo priemonių vartotojas buvo mokyklos. Dabar taupumo sumetimais numatyta, kad mokiniai visus reikalingus vadovėlius, sąsiuvinius ir kitokias mokslo priemones pirks iš ne tiesiog knygynuose, bet užsakys per savo mokyklas. Tuo tikslu daugely mokyklų steigiasi daugybė mokinių kooperatyvų. Mokyklose bus griežčiau žiūriama, kad mokiniai labiau taupyti popierių. Kiti piliečiai reikalingą rašomąją medžiagą ir toliau galės įsigyti knygynuose. (t)

Atidarytas vokiečių knygynas

Buvusio Lietuvos Valstybinės leidyklos knygyno 10 nr. patalpose prieš trejetą dienų atidarytas vokiečių knygynas. Tuo tarpu knygynas skirtas aptarnauti knygomis vokiečių karius. Tačiau knygos parduodamos visiems pirkėjams. Knygyno langena išpuosta naujomis vokiečių knygomis iš pat pirmos dienos kreipė kauniečių dėmesį. Daugelis prie langenos sustoja. Daugelis eina ir nusipirkti.

Knygynas pavyzdinai sutvarkytas. Viduryj stalėlis su kėdėmis, kur galima atsėsti ir atidžiau knyga peržiūrėti. Tačiau daugelis pirkėjų, vokiečių karių ir kauniečių, žiūri knygų tiesiog prie lentynų. Daugely piliečių domina Vokiečių Fuehrerio Adolf Hitler 1941 m. laidos knyga „Mein Kampf“, o taip pat Rozenbergo knyga „Der mythus der XX Jahreshundert“ arba „Traditionen und Gegenwart“.

Be vokiečių nacional-socializmo politinių ir ideologinių knygų, gana yra daug kito turinio knygų. Tai tam tikra dalis grožinės literatūros, vokiečių poezijos, tam tikras knygų skaičius apie kitas tautas, pvz. „Kleine Geschichten aus Frankreich“ ir kitokių.

VISAME KRAŠTE BULVIAKASIS

Dabartiniu metu esant gražiam ir šiltam orui, visoje Lietuvoje verda bulvių kasimo darbas. Šiais metais krašte bulvių derlius geras. Kai kuriose krašto vietose bulvės jau visai baigiamos kasti. (m)

GYVA MOKINIŲ SAVIVEIKLOS BŪRELIŲ VEIKLA

Kauno ir provincijos gimnazijų mokiniai turi įsteigtą atskirus saviveiklos būrelius: sporto, literatūros, muzikos, aviomodelizmo ir kit. Mokyklose darbu įpusėjus, pagyvėjo ir būrelių veikla. Saviveiklos būreliuose susispietę mokiniai lavinasi. Būreliams vadovauja šios srities pedagogai, mokytojai. (m)

TVARKOMI JŪR KNYGYNĖLIAI

Bolševikų valdymo metais ir karo laiku daugelio jaunųjų ūkininkų ratalių knygoms visai žuvo arba iš dalies buvo sunaikintos. Dabar rūpinamasi JŪR knygynėlius naujai įsteigti arba juos papildyti. (t)

ALIO! — ALIO!

V. Černiausko cirke (Mickevičiaus g-vė 30) nuo spalio m. 7 d. programoje nauji nuostabi numeriai kuriuos išpildo 12 akrobatų viename išėjime. Be to, pranešame, Gerb. cirko lankytojams, kad cirkas gastrliuoja paskutinę, neatsauklamą savaitę t. y. iki spalio mėn. 12 d. imtinai. Taip pat programoje dalyvauja Estijos artistai bei „4 Giedračiai“.

Programos pradžia kasdien 17,30 ir 19,30 Šventadieniais nuo 15 val., 17,30 ir 19,30. Cirko Direktorius 1712(1)

Smulkūs skelbimai

- Parduodu siuvamąją mašiną ir kilnoją poliruotą koklių krosnį.** Susitarti skambinti 29744 nuo 8—10 val. ir 18—20 val. 1672(2)
- Skubiai pirkstu arba išnuomosiu vartotą valgyklos arba kavinės inventorių arba jo dalį.** Pranešti „I Laisvė“ adm. dėl V. D. 1673(2)
- Kariai! Kas žinote apie likimą buv. kar. Karpoko Bernardo, Dome sūn., tarnavusio Vilniuje ir prieš karą buvusio švenčionėlių poligone, prašau pranešti Karpokui Germanui, gyv. Vilniuje, Pušų g. 17. bt. 1. 1675(2)**
- Tarnautojui reikalingas sauras ir sulešas kambarys su atskiru įėjimu miesto centre arba senamiestyje.** Siūlyti tel. 25180 nuo 9—18 val. 1626 (5)
- Pirkstu foto medžiagą: plokšteles, popierį, chemikalus, blizginimo aparatą ir foto objektyvą.** Siūlyti: Šančiai, Juozapavičiaus pr. 50, Fotografijs. 1636(2)
- Reikalingas motociklo šoferis — mechanikas, kuris laisvu nuo važinimo laiku sutiktų dirbti įvairių darbų sandėly. Kreiptis kontoron (Gedimino g. 7a.). Kooperatyvas „Kuras“ 1647(3)**
- Gydytojas K. Vyšniauskas, vidaus, spec. plaučių ligos, persikėlė į Putvinskio g-vė 40 ir priima ligonius nuo 17—19 val. arba susitarus tel. 23514. 1590(1)**
- Reikalinga tarnaitė namų ruošai pagelbėti. Pagaideaujama mylinti vaikus.** Kreiptis: Laisvės al. 42—10 (Kiemė II aukštas). 1714(1)
- Išnuomojamas kambarys su virtuve. Atektiras įėjimas. Pirmenybė valdininkui vienam ir dviem. Vilijampolė, Raudondvario pl. 18, Savininkė. 1707(1)**
- Pilietis, 6. X. 20 val. pavogęs čemodaną IX Kranto g., būk tiek sąžiningas gražinti dokumentus, t. y. pensijos bylą, nes čia yra mano pragyvenimo šaltinis. M. Švaranavičius, Šančiai, IX Kranto Nr. 9, bt. 1. 1709(1)**
- Reikalingas elektrotechnikas ir elektromonteris, prityręs dinamą mašinų ir elektromotorių vinyfojime.** Kreiptis Technikinė prekyba Laisvės al. 59. Tel. 24701. 1710(1)
- Vvriškis, baigęs gimnaziją, nusimačius teisės dalykuose, mokąs vokiškai, ieško darbo.** Kreiptis „I Laisvė“ administracijon Nr. 20, ki X. 15 d. 1711(1)
- Kas žinote apie moksleivę Bronę Zukaitės, paskutiniu laiku gyvenusios Mažeikiuose likimą, prašome pranešti A. Zukui, Parodos 12a, Kaunas. 1713(1)**
- DĖMESIO!** 100 Rb. radusiam
- Š. m. X. 6 d. pamesta piniginė be pinigų, su kai kuriais dokumentais ir lombardo kvitu Nr. 94146.** Kreiptis į Tarptautinį Viešbutį, Laisvės al. 50 Nr., pas šeimininkę. 1715(1)
- Mažai šeimai reikalinga sąžininga ir rimta tarnaitė** Kreiptis į Aukštaičių g. 50a. bt. 2. 1617(1)
- Ieškoma ateinanti, mylinti vaikus ir mokanti virti tarnaitė. Atlyginimas geras. Atsisklausti kasdien nuo 15—20 val. Aušros g-vė Nr. 13. b. 2. 1676(1)**
- Kariai ir buvę karai, žinantieji apie likimą eil. Lukšo Petro, s. Povelio, buvusį Varėnos I poligone, prašau pranešti Povilui Lukšui, Survilaiškio p. t. Laimėkėlių km. 1680(2)**
- Išnuomojamas didelis kambarys be baldų, su pilnu išlaikymu. Tarnaitė: Kanto 4, bt. 3. 1681(1)**
- Kauno V. Valst. Amatų Mokyklai reikalingas mechanikas sutaisyti mezgimo mašinoms.** Kreiptis: Kaunas, Žemaičių g-vė Nr. 29. 1682(1)
- PAMESTAS** spalio mėn. 6 dieną popiet firmos Longine aukštinis rankinis vyriškas LAIKRODIS Laisvės al. 40 arba Daukanto g-vė. Gražius bus gerai atlyginta Lietuvos Komercijos Bankas, Laisvės al. 55, tel. Nr. 20284. 1683(3)
- Panelė ieško šeimnininkės vietos.** Pagaideauja į provinciją. Kaunas, Ilijos 52a, dėl M. M. 1684(1)
- Reikalinga ateinanti tarnaitė.** Vytauto prospektas Nr. 14, bt. 1. 1685(1)
- Reikalinga tarnaitė prie vieno vaiko ir 2-ųjų žmonių.** Aukštaičių 33 Nr., bt. 6. 1706(1)
- I Kauno Muzikos Kursus dar primami nauji mokiniai.** Kursuose veiks šios klasės: smuiko, fortepijono, da'navimo ir pučiamųjų instrumentų. Registracija mokinių, norinčių kursus lankyti, pradžiamis iki spalio mėn. 15 d. Užsiregistruoti galima kasdien, išskiriant šventadienius, kursų raštinėje, Savanorių pr. Nr. 66 (Saulės Rūmai) nuo 17—19 val. 1686(1)
- Ieškau gero buto, nuo 3 iki 6 kambarių, su patogumais miesto centre.** Nurodžiusiam 100 Rb. Siūlyti „I L.“ administracijai Telenytei. 1687(1)
- Skubiai reikalinga namų šeimininkė.** Kaunas, Putvinskio g. 20 bt. 16. 1688(2)
- Baigusį namų ruošos mokyklą ieško šeimnininkės vietos.** Siūlyti „I Laisvė“ administ. Nr. 1733. 1689(1)
- 3 žm. šeimai reikalinga tarnaitė.** Raginės g. 19, bt. 2 (prieš knę „Daina“). Kreiptis 9—12, 13—20 val., tel. 23270. 1690(1)
- Pirkstu geras radio aparatą.** Tel. 25239. Skamb. iki 8 ir nuo 17 val. 1691(1)
- Kas žino apie Kazį Šileką, tarnavusį kar uomenėj ir prieš karą buvusį Varėnoį prašau pranešti už atlyginimą Šilekienei Marijonai, Kazliškų km., Garliavos valsč., Kauno apskr. Pagal gandus, Alytų buvo sumintas ir švčtas į Suvalkus. 1692(1)**
- Buktos Valstybinių Ūkių grupėi skubiai reikalingas spirito vartytojas ir 2 prityrę ūkvedžiai.** Kreiptis į Grupės Administratorių, Marijampolė, Ungurių dv. ar Kaunas, Valstybinių Ūkių D-tas, 107 k., p. Kudrka. 1693(2)
- Kabineto išrengimui medicinos gydytojas ieško centre buto iš 3—4 kamb. ir virtuvės.** Siūlyti administ. Nr. 1740. 1694(1)
- Reikalinga rimta darbšti ir sąžininga tarnaitė prie dviejų suaugusių ir 4% metų vaiko.** Kreiptis: Vytauto prosp. 21, bt. 12. 1695(1)
- Vidaus Reikalų Vadybai reikalingi vertėjai** gerai moką žodžiu ir raštu lietuvių ir vokiečių kalbas. Kreiptis į Administracijos Departamentą Kaune, Gedimino 29, II aukštas. 31 kamb. 1702(1)
- Profesinėms Sąjungoms Lietuvoje įgallotinio įstaigai, Kaunas, Vytauto pr. 63 reikalingas jaunas pasiuntinys, mokąs vokiškai; pageldatajama turintis dviratį.** 1702(1)
- Nauji vadovėlių katalogai** Valstybinė Leidykla išleido visu esamų rinkoje ir bolševikų nesunaikintų VADOVĖLIŲ KATALOGUS pradžios mokykloms ir gimnazijoms. Katalogai gaunami visuose Valstybinės Leidyklos knygynuose. Visu vadovėlių išteklių nėra dideli, todėl patartina su užsakymais nesivėluoti. Kai kurių vadovėlių jau parduoti nauji leidimai. 1702(1)
- Skubiai ieškoma pirkti Zeimer maikoms pūsti mašina.** Siūlyti B-vel „Mezginy“, Kaunas, Savanorių prosp. 152 Nr., tel. 26638. 1696(2)
- Vyrukas, baigęs gimnaziją, ieško atitinkamos vietos. Siūlyti: Šančiai, Vokiečių g. Nr. 142, M. M. 1697(2)**
- Tuoju reikalinga tarnaitė.** Višinskio g. 30 bt. 17, tel. 28765. 1698(1)
- Mažai šeimai reikalinga mokyklą baigusi mergaitė.** Kreiptis nuo 16 val. Šančiai, Drobės gt. 37, antras aukštas. 1699(1)
- Reikalinga sąžininga, su garantija, tarnaitė — pardavėja.** Tarnaitė: Kapsų g. Nr. 8, bt. 3 (namas kieme) pas V. M. nuo 17—22 val. 1700(1)
- Parduodama rašomoji mašinėlė geram stovyj.** Sužinoti Juozapavičiaus pr. Nr. 81, bt. 10. 1701(1)
- Reikalinga mėgstanti švarą ir mokanti virti tarnaitė.** Kreiptis į Mickevičiaus g-vė 16 Nr., bt. 2, telef. 28794. 1703(2)
- Seima be vaikų ieško 2 kamb. ir virtuvės buto.** Nurodžiusiam 100 Rb. Laiskus siūsti į administraciją Nr. 1750. 1704(1)
- Reikalinga tarnaitė prie dviejų vaikų ir namų ruošai.** Aukštaičių g-vė 38 Nr., bt. 5. 1705(1)

„I Laisvė“ skelbimų kainos: darbo ieškantiems Rub. 2,—; darbo siūlantiems Rub. 10,—; pirkimo ir pardavimo smulkūs skelbimai Rub. 15.—; valdinių ir prekybinių įstaigų skelbimai 1 petito eilutė 4 rub. Adresas: Kaunas, Duonelaičio g. Nr. 24, tel. 26375. Administracija atdara nuo 8 iki 18 val. Spausdina „Žalio“ spaustuve (Kaunas, Duonelaičio 24).

Darnai užuodžia lavoną

Vakar perskaitėm labai įdomią žinią, būdingai nušviečiančią Vašingtono (o per jo galvą — ir Londono) politikos vingius. Tą „Americana“ agentūros iš New Yorko paduotą žinią išskaidę gauname šiuos elementus:

Oficialūs Jungt. Valstybių sluoksniai konstatuoja rimtą Stalino režimo susilpnėjimą ryšiu su vokiečių sėkme fronte.

Tie patys Amerikos sluoksniai taria atėjus metą rimtai ieškoti boševikiniam režimui pabrūto, kuris apsimtų ir pajęgtų Rusiją laikyti kare su Vokietija.

Vadovaujančiųjų Vašingtono vietų dėmesys atkreipiamas į rusų emigrantus, iš kurių numatoma eventualiai sukombinuoti Rusijos valdžią.

Situos duomenis nejučiomis norisi sugretinti, sakysim, kad ir su pastarąja Maskvos konferencija, kurios akompanimentai Amerikos spaudoje skambėjo pagyromis sovietams, juos vadinant kovotojais už demokratiją, laisvę ir kuone už... krikščionybę. Mūnimoji „Americana“ agentūros žinia liudija, jog Amerikos politikai dar yra tiek blaivūs, kad realiai įvertina karo veiksmų sudarytą padėtį Sovietuose ir mato boševikinį režimą žengiant į kapą. Bet angli-saksų prosovietinės propagandos fone ši žinia atrodo kaip didžiulės veidmainystės liudijimas — veidmainystės, išplaukiančios iš brutalių politinių apskaičiavimų.

Visų pirma, tuose angli-saksų apskaičiavimuose Sovietams yra skirta vieta, analoginė Lenkijos, Prancūzijos, Jugoslavijos ir kitų kraštų vietai, atseit, kovoti anglių kovą prieš Vokietiją. Bet tai tik viena reikalo pusė. Yra dar ir kita. Svaro ir dolerio magnatams boševizmas negali būti prie širdies; dėl to jie jeigu ir rodo raudonajai Maskvai malonų veidą, tai tik tam, kad paakintų ją tęsti kovą, kurią jie labai gerai žino bevilnišką esant. Juo ilgiau ta kova bus palaikoma, juo tikresnis Vašingtono—Londono apskaičiavimu, boševizmo žlugimas.

Po to gi turėtų eiti nauja gadynė, kurios kūrėjų Vašingtonas imasi ieškoti tarp rusų emigrantų. Nesvarbu, kad parenkamieji kandidatai yra tikri politiniai džiovintikai, daugiau kaip dvidešimt metų tegyvenę svajonėmis ir fantastiškoms kombinacijoms, niekada neturėjusioms žemės po kojų. Juk tiems žmonėms (anglių — amerikiečių apskaičiavimuose) yra skirta valdyti Rusiją tokią pat bekrupę ir išsekusią, kaip ir jie patys. O tokią Rusiją ir tokie jos valdovai būtų patys parankiausi Vašingtonui ir Londonui: jie negręstų nei Indijai, nei britų interesams Viduriniuosiuose Rytuose, o didžiuliai tos šalies gamtos turtai būtų paklusniai atiduoti svoro ir dolerio kapitalistų dispozicijai.

Bet šiuo metu vyksta didelė kova, kurios rezultatas ryškėja iš pačių amerikiečių informacijos: krankliai jau skraido viršum stingstančio boševizmo lavono.

Der Generalkommissar in Kauen

Richtlinien

zur Wiederherstellung einer geordneten Verwaltung der nationalisierten Häuser in Staedten und Industrieorten vom 3. Oktober 1941

Die bolschewistische Regierung Litauens hat durch Beschluss von 31. Oktober 1940 das Eigentum an den grossen Häusern in Städten und Industrieorten verstaatlicht. Diese Massnahme der Sowjets hat zu einem Verfall der Häuser und zu einer planlosen Wohnungsbewirtschaftung geführt. Um eine ordnungsgemässe Verwaltung der Häuser unbeschadet einer entgeltlichen Regelung sicherzustellen, bestimme ich vorläufig folgendes:

Par. 1

Für die Verwaltung der nationalisierten Häuser werden Wohnungsamter errichtet, deren Organisation und Aufgaben durch besondere Anordnung geregelt werden.

Par. 2

1) Wer am 31.10.1940 Eigentümer eines Hauses war, das in Ausführung des Beschlusses der Sowjets vom 31. 10.1940 nationalisiert worden ist, wird auf Antrag als vorläufiger Verwalter des Hauses eingesetzt.

2) Stand das Haus im Eigentum mehrerer Personen, so bestimmt das Wohnungsamter auf Vorschlag der Mit-eigentümer den vorläufigen Verwalter.

3) Ist der frühere Eigentümer gestorben, so wird sein Erbe auf Antrag und nach erfolgtem Nachweis seines Erbrechts als vorläufiger Verwalter eingesetzt; bei mehreren Erben gilt Par. 2 Abs. 2. Wenn der Eigentümer von den Sowjets verschleppt worden ist, setzt das Wohnungsamter den vorläufigen Verwalter unter Berücksichtigung der nächsten Verwandten ein.

Par. 3

1) Juden, Kommunisten und Personen, die nach dem 1.9.1939 in den Generalbezirk eingewandert sind, dürfen als vorläufige Verwalter nicht eingesetzt werden.

2) Personen, die sich gegen das Deutsche Reich feindlich betätigt haben, dürfen als vorläufige Bewirtschafter nicht tätig sein. Die Entscheidung über diese mir von dem Wohnungsamter vorzulegenden Fälle behalte ich mir vor.

Par. 4

1) Die Aufgaben des vorläufigen Verwalters werden von dem zuständigen Wohnungsamter wahrgenommen, wenn

- a) der frühere Eigentümer nicht zu ermitteln ist oder
  - b) Streit über das frühere Eigentum besteht oder
  - c) Erben des früheren Eigentümers nicht vorhanden sind oder
  - d) der frühere Eigentümer sich ausserhalb des Grossdeutschen Reiches einschliesslich der besetzten Gebiete aufhält und kein Bevollmächtigter von ihm vorhanden ist,
  - e) wenn der frühere Eigentümer als vorläufiger Verwalter gemäss Par. 3 nicht eingesetzt wird.
- 2) Die Wohnungsamter können für die im Abs. 1 genannten Häuser vertrauenswürdige Personen als vorläufige Verwalter einsetzen.

Par. 5

Der frühere Eigentümer erhält das Recht, eine seinem Familienstand entsprechende Wohnung in seinem früheren Hause unentgeltlich zu bewohnen. In Zweifelsfällen entscheidet das zuständige Wohnungamt.

Par. 6

Ein Recht auf Benutzung von Räumen entsteht erst nach Abschluss eines Mietvertrages zwischen dem Wohnungsamter und dem Mieter. Auch die Einweisung des vorläufigen Verwalters in seine Räume erfolgt erst nach Abschluss eines Mietvertrages.

Par. 7

Die Höhe der Miete wird durch das Wohnungsamter festgesetzt und richtet sich nach der Lage, der Grösse und der Ausstattung der Räume. Die näheren Bestimmungen über die Festsetzung der Mieten werden besonders erlassen.

Par. 8

Der vorläufige Hausverwalter hat die Pflicht, nach den Regeln ordnungsgemässer Bewirtschaftung für die Pflege und Instandsetzung des Hauses zu sorgen, die mit der Verwaltung des Hauses verbundenen Aufgaben zu erfüllen, die Mieten einzuziehen und mit den Wohnungsamtern abzurechnen. Er haftet für eine gewissenhafte Erfüllung seiner Pflichten.

Par. 9

Die eingehende Miete ist wie folgt zu verwenden:

- 1) Für die Zahlung der Grundvermögensteuer,
  - 2) für die Zahlung der öffentlichen Gebühren (z. B. für Müll- und Schneefahrt, Schornsteinfegen, Kanalisation),
  - 3) für die Zahlung der sonstigen Aufwendungen für das Grundstück wie z. B. Hausmann, Lift usw.,
  - 4) für Hausreparaturen.
- Verbleibt ein Ueberschuss der Einnahmen über die Ausgaben, so ist der Betrag an das Wohnungsamter abzuliefern.

Par. 10

Der Leiter des Wohnungsamtes hat bis zum 15. eines jeden Monats mit dem Wohnungsamter abzurechnen.

Par. 11

Der Leiter des Wohnungsamtes hat das Recht, von den vorläufigen Hausverwaltern die Vornahme erforderlicher Reparaturen an und in Häusern zu verlangen.

Par. 12

Ueber die sich aus dieser Verordnung ergebenden Fragen (ausser Par. 3 (2)), sowie bei Streitigkeiten aus dem Mietverhältnis entscheidet das Wohnungsamter nach meinen Weisungen.

Par. 13

1) Von der vorstehenden Regelung werden nicht betroffen und einer Sonderregelung vorbehalten:

- 1. Häuser, die den aufgelösten politischen Organisationen gehören;
- 2. Häuser, die einen allgemeinen historischen oder Kunstwert haben;

1941 metų spalio 3 d.

taisyklės

sugražinti tvarkingam nacionalizuotų namų miestuose ir pramonės vietovėse valdymui

Boševikiškoji Lietuvos vyriausybė 1940 metų spalio 31 d. nutarimu suvalstybino didelių namų miestuose ir pramonės vietovėse nuosavybę. Ši sovietų priemonė privedė prie namų apleidimo ir prie neplaningo namų ūkio. Sugražinti tvarkingam namų valdymui, neličiant galutinio sutvarkymo, a' laikinai nustatau, kas seka:

§ 1

Nacionalizuotiems namams valdyti bus įsteigti butų biurai, kurių organizacija ir uždaviniai bus nustatyti atskiru potvarkiu.

§ 2

- 1) Kas 1940 metų spalio 31 d. buvo namų savininkas, jei tie namai pagal sovietų 1940. X. 31 d. nutarimą buvo nacionalizuoti, prašant, bus paskirtas laikinu tų namų valdytoju.
- 2) Jei namai priklausė keliems asmenims, tai butų biuras, pasiūlius savininkams, skiria laikiną valdytoją.
- 3) Jei buvęs savininkas yra miręs, tai, prašant ir įrodžius jo paveldėjimo teisę, laikiną valdytoją skiriamas jo įpėdinis; jei yra keli įpėdiniai, tai taikomas § 2 (2). Jei savininkas yra sovietų išvežtas, tai butų biuras skiria laikiną valdytoją, teikdamas pirmenybę artimiausiems giminiams.

§ 3

- 1) Žydai, komunistai ir asmenys, kurie į generalinę šią yra įrašyti 1939 metų IX. 1 d., neturi būti skiriami laikiniais valdytojais.
- 2) Asmenys, kurie pasižymėjo nedraugiška Vokietijos Reichui veikla, neturi būti skiriami laikiniais valdytojais. Aš palieku sau teisę spręsti tokius butų biuro man pateiksimus atsitikimus.

§ 4

- 1) Laikinojo valdytojo pareigas pasiima atitinkamas butų biuras, jei
  - a) buvusio savininko negalima surasti, ar
  - b) esama ginčo dėl buvusios nuosavybės, ar
  - c) nėra buvusio savininko įpėdinų, ar
  - d) buvęs savininkas gyvena už Didžiojo Vokietijos Reicho, įskaitant ir okupuotąsias teritorijas, ribų ir nėra jo įgalotinio, ar
  - e) kai buvęs savininkas laikinuoju valdytoju neskiriamas pagal § 3.
- 2) Butų biurai gali 1 pastraipyje paminėtiems namams paskirti laikinai valdytojus patikimus asmenis.

3. Häuser, die von litauischen Verwaltungsstellen benutzt werden. 2) Wegen der Häuser, die von der Deutschen Verwaltung ganz oder zum Teil in Anspruch genommen werden, erfolgt besondere Bestimmung.

Par. 14

Die Einzelfragen werden in einer Durchführungsbestimmung geregelt.

Par. 15

Diese Richtlinien treten am 15. Oktober 1941 in Kraft. Die Mieten und die öffentlichen Abgaben werden ab 1. November 1941 nach diesen Bestimmungen entrichtet.

Der Generalkommissar in Kauen (gez.) Dr. von RENTELN

§ 5

Buvęs savininkas turi teisę savo buvusiuose namuose nemokamai turėti butą, atitinkantį jo šeimyninę padėtį. Abejotiniais atsitikimais sprendžia atitinkamas butų biuras.

§ 6

Teisė naudotis butu įgyjama tik sudarius nuomos sutartį tarp butų biuro ir nuomininko. Ir laikinasis valdytojas užima savo butą tik sudaręs nuomos sutartį.

§ 7

Nuomos dydį nustato butų biuras pagal buto padėtį, dydį ir įrengimą. Tiksliai nuostatai nuomos reikalu bus paskelbti atskirai.

§ 8

Laikinis namų valdytojas yra įpareigotas rūpintis namų priežiūra ir užtikrinimu pagal tvarkingo valdymo taisyklės, vykdyti su namų valdymu susijusius uždavinius, imti nuomos mokesčių ir atsiskaityti su butų biurais. Jis yra atsakingas už sąžiningą savo pareigų ėjimą.

§ 9

Gaunama nuoma turi būti panaudojama šitokiu būdu:

- 1) žemės mokesčiui sumokėti,
  - 2) sumokėti viešosioms rinklėmoms (pavyzdžiui, už: laivų ir sniego išvežimą, kaminių išvalymą, kanalizaciją),
  - 3) apmokėti kitoms šio žemės sklypo išlaidoms, kaip sargui, keltuvui ir pan.,
  - 4) apmokėti namų pataikymams.
- Jei pasilieka pajamų perteklius, tai ta suma turi būti atiduota butų biurai.

§ 10

Laikinis namų valdytojas turi su butų biuru atsiskaityti iki kiekvieno mėnesio 15 d.

§ 11

Butų biuro vedėjas turi teisę reikalauti, kad laikinieji namų valdytojai darytų reikiamus pataisymus prie namų ir namuose.

§ 12

Iš šio potvarkio kylantūs klausimai (išskiriant § 3 (2)), o taip pat kilusius ginčus dėl nuomos sprendžia pagal mano nurodymus butų biuras.

§ 13

Šis potvarkis neličia ir atskiru potvarkiu bus tvarkomi:

- 1) namai, kurie priklausė uždarytomis politinėms organizacijoms;
  - 2) namai, turį visuotinę istorinę ar meninę vertę;
  - 3) namai, kuriais naudojasi lietuvių valdžios organai.
- 2) Dėl namų, kuriais visai ar iš dalies naudojasi vokiečių valdžios organai, bus atskiri nuostatai.

§ 14

Atskiri klausimai bus sureguliuoti vykdymo nuostatais.

§ 15

Šios taisyklės įsigalioja nuo 1941 metų spalio 15 d. Nuomos mokesčiai ir kiti vieši mokesčiai bus imami pagal šiuos nuostatus nuo 1941 metų lapkričio 1 d.

(pos.) DR. von RENTELN
GENERALINIS KOMISARAS KAUNE

Petrapilis šlandien

Kaip Berlyne leidžiamo laikraščio „Novoe Slovo“ Heinstniko korespondentas praneša, Suomijų fronto linija Karelijos sąsmaukoje tiek priartėjo prie Petrapilio zonos, kad pasiekta eilė puikių stebėjimo punktų, iš kurių gerai matyti, kas vyksta buvusioje rusų sostinėje ir Kotlino saloje.

Pietinės miesto dalies beveik jau nebėsa. Didžiuliai būriais gyventojai bėga iš bombarduojamų kvartelių į kitas miesto dalis. Dieną ir naktį kyla vis nauji didžiuliai gaisrai. Gesinti jų nėra nei

kam nei kuo, nes vandentiekis subombarduotas. Didieji miesto rajonai apmirę. Žmonės mėga parkuose, stotyse, kiemuose. Ypač baisiai atrodo tamsios rudens naktys, kai pradeda žyblėti padegamosios bombos, gaisrai ir profektoriai.

Jau savaitės bėgyje nutildytos Kronštato baterijos. Apskritai, Kronštatas nukentėjo labai smarkiai ir visiškai šios jūros tvirtovės likvidavimas yra artimiausių dienų klausimas. Visą laiką jūrų laivyno bazė yra tiesioginėje vokiečių sun-

kiešios artilerijos ir aviacijos ugnyje. Degančio karo uosto žuvinas ir pusiau sudaulytas Kranštato siluetas sudarą šurpų vaidą.

Rusų stačiatikių atrama — Valaamos vienuolynas su visomis jam priklausantiomis salomis vėl suomų rankose. Boševikai skubiai iš čia pasitraukė, pabėgdami su 14 buksirų, lydimų karo laivų konvojais. Suomiams įeinant, uostas, tiltai ir mediniai pastatai, boševikų padėgti, dar degė. Tačiau daugumas bažnyčių, o ypatingai Preobraženskio, Jeruzolimo, Gefeimanski ir Alyvų kalnė koplyčia liko sveikos. Išliko sveiki ir daugelis istorinių paminklų.

Preobraženskio katedra boševikų buvo išpušta raudonomis švaigždėmis, vėliavomis ir lozungais. Viduje įrengta estrada mitingams. Reti paveikslai ant sienų užtepti raudona spalva, tačiau taip nevykusiai, kad pro jų kai kur paveikslai persišviečia. Kita paveikslų dalis suraizyta. Nepaisant viso to vandalizmo, gaunasi įspūdis, kad boševikai pirmoje eilėje rūpinosi stipriai įsitvirtinti tenykštėse vietose, pristatyti dirbtinių įsitvirtinimų, taip kad jiems trūko laiko visiškai sunaikinti rusų šventoves.

Žinios iš Rytų fronto

HELSENKIS. X. 7. Oficialiai pranešama: pirmadienio rytą prieš bombonešiai vėl bandė iš didelio aukštumo bombarduoti Kotkos miestą, Suomijos įlankoje. Zenitinių patrankų sukiudyti, lėktuvai numetė bombas į jūrą. Vienas prieš bombonešis rytą numetė kelias bombas netoli Porvo. Vienas civilinis asmuo buvo lengvai sužeistas, vienas medinis namas sunkiai sugadintas ir du mūriniai namai dalinai sugadinti. Popiet vienas prieš lėktuvus bandė bombarduoti Valkomo vietovę, tačiau bombos nukrito į jūrą. Mūsų lėktuvai keletą kartų bombardavo Murmansko geležinkelį tarp Kontupohj ir Karhumäki. Į vieną traikinį bomba talkiai pataikė ir jis užsidegė. Bomba gerai pataikė ir į vienos stoties sandėlius. Lėktuvai apšaudė sunkvežimių kolonas. Kai kurie sunkvežimiai užsidegė. Svirio upės aukštutinėje dalyje oro kovoje buvo numušti du prieš bombonešiai. Zenitinės patrankos taip pat numušė vieną

priešo bombonešį.

BERLIN. X. 7. DNB iš karinių sluoksnių patiria: Vokiečių karinė aviacija ir spalio 6 d. apmėtė bombomis sovietų stotis ir transporto traukinius. Puolimas buvo sėkmingas. 21 traukinys buvo visiškai sunaikintas. Taip pat sunaikinti 26 garvežiai. 110 kitų prikrautų transporto ir tiekimo traukinių buvo sugadinti ir nuleisti nuo bėgių. 5 sovietų geležinkelio stotys buvo intensyviai apmėtytos bombomis. Vokiečių kovos lėktuvai, paremdami vokiečių kariuomenės junginius, sunaikino 29 sovietų tankus. Tą pačią dieną vokiečių kovos lėktuvai puolė 3 sovietų transporto ir tiekimo laivus Azovo jūroje. Visi 3 laivai bendro 3.500 brt. buvo sunkiai sugadinti.

BERLIN. X. 7. DNB žiniomis, viena Rytų fronto šiaurinėje dalyje veikianti vokiečių šarvuotoji divizija per tris dienas sunaikino 27 sovietų tankus, jų tarpe tris 52 tonų svorio.

Padėka

Ryšium su a. a. dipl. teis. atsargos mjr. Juozo Tomkaus laidojimu, prisidėjusiems moraline ir medžiagine parama, kaip antai: Kauno Miesto Teatro direktoriui p. Ivanauskui, socialistams p. p. Grigaitienei, Kufkui ir Stasiui Sodeikiai, Iguolos bažnyčios rektoriui Tėvui Pauščiumi, Karmelitų parap. klebonui kun. Milešičiai, Karo Muziejaus direktoriui ats. gen. Negiui, muziejaus administracijai, karo invalidams, karo invalidų orkestrui, Ordnungspolizeiche mjr. Lech-

taleriui, Kauno Komendantui kpt. Kviecinskiui, 3-bataliono vadui kpt. Švilpai, bat. karininkams ir kareiviams, menininkams p. p. Rūkštelei, Steponavičiui ir Krasauskui, Žemės ūkio V-bos vicetarejui p. Venclovai ir „Lietmedžio“ direktoriui p. Giedriui, karsto nešėjams ir visiems kitiems prisidėjusiems savo rūpesčiu ir finine parama, reiškiamo širdingiausią padėką!

LIETUVIŲ NACIONALISTŲ PARTIJA